

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΡΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρών

21-6-50

ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
1935 - 1948

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛ. ΚΑΠΙΦΑ -- ΕΡΜΟΥ 21
ΠΑΤΡΑΙ 1950

091
+ ΦΙ
6.729

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΡΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΑΤΡΩΝ

ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

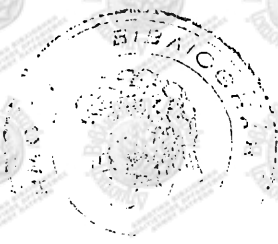
ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1935 - 1948

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛ. ΚΑΓΙΑΦΑ — ΕΡΜΟΥ 21

ΠΑΤΡΑΙ 1950

091
97
6729

Τὸ παρὸν Λεύκωμα ἐκδίδεται
κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως
τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν
ἐν Πάτραις Σχολείων τῆς Φιλεκ-
παιδευτικῆς Ἑταιρείας, ὡς ἐλά-
χιστος φόρος τιμῆς καὶ εὐλαβῆς
προσφορᾶ πρὸς τὴν ἱερὰν Μνή-
μην τῆς ἀειμνήστου ΠΕΡΣΕ-
ΦΟΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Υπό ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΛΛΙΑΦΑ

Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ νῦν ἱσταμένη εἰκοστὴ ἑκατονταετηρίς ἐξετιζομένη κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι συντελουμένην πνευματικὴν κίνησιν ἔχει πλὴν ἄλλων χαρακτηριστικῶν γνώρισμα, ὅτι αὐξάνεται κατ' αὐτὴν μὲ ρυθμὸν ταχὺν ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐπιδίδονται εἰς ἀνωτέρας σπουδάς. Ἐκ δὲ τούτων ἀρκεταὶ κατέδειξαν διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς αὐτῶν, μάλιστα δὲ διὰ τούτου, πόσον ὠφέλιμος εἶναι ἡ παιδεία τῶν θηλέων, ἥτις ὀρθὸν εἶναι νὰ παρέχεται ἐν ἴσῃ μὲν μοίρᾳ πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων, κατὰ διάφορον ὅμως, ὡς εἰκόσ, τρόπον ἕνεκα τῶν ἀπ' ἀλλήλων φυσιολογικῶν καὶ ψυχικῶν διαφορῶν τῶν δύο φύλων.

Εἰς τὰς ὀλίγας συγχρόνους Ἑλληνίδας, αἵτινες δικαιοῦνται νὰ διεκδικοῦν τὴν πρώτην θέσιν εἰς λόγον ἀνωτέρας παιδείας, ἀναμιφιβόλως καταλέγεται καὶ ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου.

Τὴν Περσεφόνη Παπαδοπούλου ἐγνώρισα πρὸ 22 ἐτῶν κατ' ἀρχάς ἔκ τινων δημοσιευμάτων αὐτῆς καὶ ἐξ ἀλληλογραφίας. Βραδύτερον ἐγνώρισα αὐτὴν προσωπικῶς ἐλθοῦσαν εἰς Ἀθήνας.

Ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν ἀπεκόμισα ἐκ τῆς γνωριμίας ταύτης, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἐπόπτης ὢν τότε τῶν σχολείων τῆς Φιλεκαιδευτικῆς Ἑταιρείας ἀπεφάσισα τὸ πᾶν νὰ πράξω, ἵνα αὕτη καταλάβῃ κατάλληλον θέσιν εἰς τι τῶν ἀνωτέρων Σχολείων τῆς Ἑταιρείας. Καὶ τῷ ὄντι ὅτε μετ' οὐ πολὺ ἀπεχώρει τῆς διευθύνσεως τῶν ἐν Πάτραις Σχολείων ἡ ἀείμνηστος Μαρία Ξύδη, πρόετινα εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας νὰ παρακληθῆ ἡ ἐν Κύπρῳ τότε δρῶσα Περσεφόνη Παπαδοπούλου νὰ ἀναλάβῃ κατὰ πρῶτον μὲν καὶ κύριον λόγον τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Πάτραις Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, κατὰ δεύτερον δὲ καὶ τὴν γενικωτέραν τῶν λοιπῶν σχολείων.

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου κατέδειξε τὰ ἐξαιρετικὰ παιδαγωγικά, ἐπιστημονικά καὶ διοικητικὰ αὐτῆς προτερήματα. Ἐντρι-

βίης θεωρητικῶς περὶ πάντα τοὺς κλάδους τῆς παιδαγωγικῆς οὐδόλως ὑστέρει ἐν τῇ πράξει. Ἰδιαιτέρως δὲ ἡ φιλοσοφικὴ καὶ ἡ ψυχολογικὴ αὐτῆς μόρφωσις προσέδιδον καὶ εἰς τὴν καθόλου αὐτῆς ἐμφάνισιν εἰς τὴν συμπεριφορὰν αὐτῆς πρὸς τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ πρὸς τὰς μαθητορίας πάντων τῶν ἐν Πάτραις Σχολείων τῆς Ἑταιρείας τὸν ἀβίαστον τόνον ἀνωτέρας προσωπικότητος, ἕξ οὗ πηγάζει πάντοτε ἡ βαθυτάτη ἐπ' ἀγαθῶ παιδαγωγικῇ ἐπίδρασις.

Τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἱκανότητος τεκμήρια ἦσαν καὶ δημοσιεύματά τινα ἀξία πολλοῦ λόγου, κυρίως ὅμως ἡ ἀπὸ καθέδρας διδασκαλία, ἧς πολ- λάκις ὑπῆρξα αὐτήκοος μάρτυς.

Ἐδίδασκε πάντοτε ἐκ περισσείας γνώσεων καὶ ἐκ καρδίας κατεχομένης ὑπὸ τῆς γνησίας πρὸς τὴν νεολαίαν ἀγάπης.

Μετὰ τῶν παιδαγωγικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἀρετῶν συνημμένη ἦτο καὶ σπανία διοικητικὴ ἱκανότης. Ἰσταμένη πνευματικῶς ἐπὶ ἀνωτέρας τῷ ὄντι βαθμίδος καὶ ἀπηλλαγμένη προσωπικῶν παθῶν κατώρθωνε νὰ αἴρῃ πάντοτε ἐγκαίρως τὰς ἀναποφεύκτους μεταξὺ τόσον πολλῶν προσώπων προστριβάς, νὰ διαλλάσῃ τὰ διεστῶτα καὶ οὕτω νὰ ἐμφανίξῃ τὸ ἐν Πελοποννήσῳ ἀνώτατον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον ὡς πρότυπον ἀξιὸν μιμήσεως.

Τελευταῖον δὲ ἀξία μνείας εἶναι ἡ ἕξω τῶν Σχολείων τῆς Ἑταιρείας, ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ δράσις τῆς Περσεφόνης Παπαδοπούλου. Ἡ ἐκτίμησις, τὴν ὁποίαν ἔτρεφεν ἡ κοινωνία τῶν Πατρῶν πρὸς αὐτὴν ζῶσαν καὶ νῦν πρὸς τὴν μνήμην αὐτῆς, εἶναι ἀψευδὲς τεκμήριον τῆς ἀξίας αὐτῆς καὶ ὡς μέλους τῆς κοινωνίας. Κατέχουσα ἀρτίως τὰ κοινωνικὰ προβλήματα καὶ τὸ ἥθος ὑπέροχον ἔχουσα κατεδείκνυεν ἔργῳ καὶ λόγῳ πῶς εἶναι δυνατόν ἡ σύγχρονος πεπαιδευμένη γυνὴ νὰ ἐπιδιώκῃ ἐπιτυχῶς τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἰσοτιμίαν. Κατεδείκνυεν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅτι ἰσοτιμία δὲν σημαίνει τυφλὴν μίμησιν τοῦ ἀνδρός, ἥτις πλειστάκις παρεκτρέλεται εἰς μίμησιν τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν τῆς προσωπικότητος τῆς γυναικός, ὡς **γυναικός**, ὅτι μόνον γυνὴ ἀποκτῶσα σαφεῖ καὶ βαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἰδιαιτέρας φύσεως ἐαντῆς ὡς γυναικός καὶ καλλιεργοῦσα αὐτὴν ἐν πνεύματι τοιοῦτόφ γίνεται ἀξία σεβασμοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν σημαντικώτατος παράγων διαπαιδαγωγήσεως νέων καὶ νεανίδων, ἐνηλίκων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν ἡ Περσεφὸνὴ Παπαδοπούλου. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ πρόωρος αὐτῆς θάνατος ὑπῆρξε τῷ ὄντι μεγάλη ἀπώλεια καὶ διὰ τὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἑταιρείαν καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐν γένει ἐκπαίδευσιν καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν.

Η ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΛΕΓΑΚΙ

Ἐπόπου τῶν Σχολείων τῆς Φ.Ε.

Ἐπὶ δεκαπενταετίαν περίπου διευθύνουσα τὰ ἐν Πάτραις Σχολεῖα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας ἀφειδῶς διέθεσε τὸν πλοῦτον τῶν περιζομιόντων αὐτὴν χαρισμάτων ψυχικῶν, παιδαγωγικῶν, διοικητικῶν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑλληνίδος διδασκαλίας εἰς πολύμορφον κοινωνικὸν παράγοντα. Βαθυτάτην ἔχουσα πίστιν πρὸς τὸ ἔργον, εἰς ὃ ἐτάχθη, κατώρθωσε νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ νὰ διατηρήσῃ μετὰ παραδειγματικῆς σταθερότητος τὸ πνεῦμα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας ἐν τοῖς Σχολείοις αὐτῆς καταστήσασα ταῦτα πηγὴν ἀνωτέρων συναισθημάτων καὶ ναὸν τῆς ἀγνῆς σχολικῆς θρησκείας. Φυσιογνωμία ἔντονος, συμβολίζουσα τὸ καλλίγον, τὴν ἀδάμαστον θέλησιν, τὴν ἀνταρνήσιν καὶ τὴν ἀνευ δισταγμοῦ θυσίαν, ἀπέβη σπουδαιότατος ἐκπολιτιστικὸς παράγον οὐχὶ μόνον ἐν τῷ στενῷ σχολικῷ κύκλῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ Κοινωνίᾳ τῶν Πατρῶν.

Ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία καταλέγουσα αὐτὴν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν γυναικῶν, αἵτινες περίλαμπρον κατέχουν θέσιν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτῆς θὰ διατηρήσῃ ἀθάνατον τὴν Μνήμην τῆς, προβάλλουσα ἐκάστοτε αὐτὴν ὡς φωτεινὸν πρὸς μίμησιν παράδειγμα.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΥΣΤΡΟΥΧΟΥ

Γυμνασιάρχου

Εἶναι σκληρὸς ὁ κληρὸς καὶ βαρεῖα ἡ εὐθύνη τοῦ ἀτόμου, τὸ ὅποιον ἀναλαμβάνει νὰ κλείσῃ εἰς ὀλίγας γραμμιάς, τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον μιᾶς ἐκλεκτῆς γυναικείας μορφῆς, ἀντιπροσώπου τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως, ἢ ὅποια δὲν εὐδίσκεται σήμερον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἀλλὰ ἐκεῖ, ὅπου εἶναι ἡ μακαρία διαμονὴ ὄλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἠγωνίσθησαν τὸν ὄρατον καὶ ὑπέροχον ἀγῶνα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ μεγάλου. Αἰσθάνομαι δέος, σεβαστὴ νεκρά, διὰ τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων. Αἰσθάνομαι ἀκόμη δέος, μίπως δὲν δυνηθῶ δεόντως νὰ διεξηγηθῶ τὰ καταθλιπτικὰ συναισθηματά, τὰ ὅποια βαρύνουν τὰ στήθη ὄλων ἡμῶν τῶν συναεργατῶν σου καὶ ὀλοκλήρου τῆς Πατριᾶς κοινωρίας διὰ τὸν ἀπροσδόκητον θάνατόν σου.

Μόλις πρὸ τινος ἦσο ἐν μέσῳ ὄλων μας μὲ τὸ χαρακτηριστικὸν μειδιάμα σου εἰς τὰ χεῖλη, ἐκφραστικὸν τῆς ἀμέτρου καλωσύνης Σου. Ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι σκληρά· ἀδυσώπητος τοῦ θανάτου ὁ νόμος· τὸ πνευματικὸν σου ἄστρον ἔδυσεν, ἐνῶν ἀκόμη ἔμεσουραίνει.

Τὸ βαρὺ δρέπανον τοῦ θανάτου, ὁ ὅποιος εἶναι κωφὸς πρὸς τοὺς θρήνους καὶ τοὺς γόους καὶ τυφλὸς εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ πένθους. Σε ἀφίρηταις προόρωζ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον.

Ἡ ζωηρὰ συγκίνησις, ἣτις μὲ κατέχει, μὲ ἐμποδίζει νὰ σκιαγραφήσω δεόντως τὸ πολύμορφον τῆς μεγάλης σου φυσιογνωμίας, ἣτις ὡς φωτεινὸν μετέωρον, ἔλαμψεν ἐν μέσῳ τῶν εὐγενῶν γυναικείων μορφῶν τοῦ πνεύματος, τῶν μορφῶν, αἱ ὅποια ἂν καὶ ὑποκύπτουν εἰς τὸν πάγκοινον βιολογικὸν νόμον, ὅμως δὲν φεύγουν ὅπως ὄλαι αἱ ἀσήμαντοι καὶ παροδικαὶ ὑπόρξεις, ἀλλὰ εἰσέρχονται εἰς τὸ Πάνθεον τῶν ἐργατῶν, οἱ ὅποιοι ἠγάλωσαν ἐσωτὸς θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐπιστήμης. Ἀποθνήσκεις προόρωζ, ἐπὶ σειρᾶν ὅμως ἑτῶν διέθεσας ἀπάσας τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς σου δυνάμεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, θυσιάσασα ἐν τέλει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ καθήκοντος καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ὑπήρξας ἐκλεκτὸς καὶ προνομοῦχος φάσις, μορφὴ λεπτὴ καὶ εὐγενὴς, μοναδικὴ ἀξία ἀπὸ ἠθικῆς, πνευ-

ματικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως. Σὲ διέκρινε θαυμασιὰ διαύγεια σκέψης, ἡ δὲ εὐσυνείδητος ἐργατικότης καὶ ἡ πρὸς τὸ καθήκον ἀφοσίωσις ὑπῆρξαν ὑποδειγματικά, ἐνῶ ἀκαταπόνητος παραγωγικὸς ζήλος δὲν σὲ ἐγκατέλειπε μέχρι τῆς τελευταίας σου πνοῆς.

Δὲν ἠτύχησας νὰ δημιουργήσης ἰδίαν οἰκογένειαν, διέθεσας ὅμως τὸ σύνολον τῶν δυνάμεών σου ἀφειδῶς πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία ἐνεπιστεύθη εἰς Σὲ καὶ τῆς ἔδειξες διὰ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματός σου τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Διὰ τὰς τροφίμους τοῦ Ἀρσακείου δὲν ὑπῆρξας μόνον ἡ ἔμπνευσμένη παιδαγωγός, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη μήτηρ των. Τὸ πολύμορφον ἔργον σου ἡ Πατριακὴ κοινωνία, ἡ ὁποία μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως μετέχει τοῦ πένθους μας, τὸ γνωρίζει καλῶς καὶ ἔχει δεόντως ἐκτιμήσει τὴν λαμπρὰν καὶ καρποφόρον δρασίμην σου εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ζωῆς.

Ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι ἠτύχησαμεν νὰ εἴμεθα συνεργάται σου, δὲν θὰ λησμονήσωμεν ποτὲ τὴν βαθυστόχαστον ἐπιστήμονα, τὴν ὑψηλὴν ἱεροφάντην τῆς ἀρετῆς μὲ τὸν πλουσιώτατον ψυχικὸν κόσμον ἀπὸ ὅ,τι ὥραϊον καὶ ἀληθινόν, μὲ τὴν μεγάλην καρδίαν τὴν γεμάτην συμπάθειαν καὶ γλυκύτητα, μὲ τὸν ἀκέραιον, προσηνῆ καὶ εὐπροσήγορον χαρακτῆρα, μὲ τὴν ἐξαιρετικῶς δημιουργικὴν διάνοιαν, διὰ τῆς ὁποίας ἔδιδες τὰς ὀρθὰς λύσεις εἰς τὰ ἐμφανιζόμενα προβλήματα καὶ τὴν διοικητικὴν ἱκανότητα, προσόντα μὲ τὰ ὁποῖα συνετέλεσας τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐθυμίον λειτουργίαν τῶν ἐν Πατριαῖς σχολείων μας.

Ἐπιπλέον ὑπῆρξας πλουσιώτατα τὰ πνευματικά σου ἐφόδια, τὰ ὁποῖα καὶ ἐμφανίζονται εἰς τὰς ἱκανὰς καὶ ἀξιολόγους συγγραφάς σου, αἱ ὁποῖαι σοῦ δίδουν δικαίως ξεχωριστὴν θέσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Παρνασσόν. Εὐρυμάθεια, διάνοια διαυγής, ἔμπνευσις ὑψηλή, σαφήνεια καὶ ἀνυπέροβλος χάρις τῆς γλώσσης εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικά των.

Ἀνοίγει σήμερον ἡ Πατριακὴ γῆ τὰς ἀγκάλας της διὰ νὰ δεχθῆ εἰς τοὺς κόλπους της τὴν σοφὴν ἐπιστήμονα, τὴν διαπρεπῆ ψυχολόγον καὶ παιδαγωγόν, τὴν βαθυστόχαστον φιλόσοφον, τὴν ἐπέροχον καὶ ἐνθουσιώδη διδάσκαλον τῶν ἠθικῶν ἰδεωδῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιών.

Ἀπευθύνοντες νῦν τὸ ἕσχατον Χαῖρε, ἐπικαλούμεθα τὴν συμπαράστασιν τῆς ἱερᾶς σκιᾶς σου, ὅπως μᾶς καθοδηγῆ καὶ μᾶς φωτίξῃ εἰς τὸν ὥραϊον δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐχάραξας Σὺ, Σεβαστὴ μας νεκρά.

Αἰωνία σου ἡ Μνήμη.

[Ἀπόσπασμα ὀμιλίας ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων
τοῦ κ. ΕΥΑΓ. Ι. ΣΙΟΥΤΑ, Γεν. Διευθυντοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1948—49]

«Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀποκατάστασις καὶ ἡ ἐλευθερία ἔδει νὰ συμπληρωθῆ καὶ συνεπληρωθῆ μὲ φῶτα πνευματικὰ καὶ ἠθικά. Χιλιάδες Ἀρσακειάδες ἔφερον καὶ φέρουσιν ἀνὰ πᾶσαν γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς τὸ ἔαο τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Αἱ Ἀρσακειάδες μὲ πλήρη συναίσθησιν τῆς ἀποστολικῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ των, μὲ νέον πάντοτε καὶ πλούσιον Ἑθνικὸν παλμόν, μὲ διδάγματα καὶ μὲ τὸ παράδειγμά των εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἐγαλούρησαν καὶ ὠδήγησαν τὰ ἐλεύθερα πλέον τέκνα εἰς τὸ φῶς τῆς πνευματικῆς, ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Ἐδίδον καὶ δίδουσι μαθήματα καὶ παραδείγματα χρηστοφειείας, καλωσύνης, σωφροσύνης, ἔργατικότητος καὶ ἀφοσιώσεως, εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Πατρίδα, φιλοτιμίας καὶ ἀλτρουϊσμοῦ μέχρις αὐτοθυσίας καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ κοσμοῦν τὴν Ἑλληνίδα παρθένον. Ὡς μητέρες δὲ διέπλασαν καὶ ἐμόρφωσαν τὴν Ἑλληνικὴν γενεάν, οὕτως, ὥστε νὰ ὀμιλοῦν τὰ ἔργα, ἅτινα ἐδημιούργησαν τὴν ἐποποιίαν τῆς Πίνδου, τὴν χινοσσεκή Ἀλβανικὴν Τρεμπεσίαν, τὸ Ell-Alamein, καὶ τὸ Rimini τῆς Ἰταλίας.

«Τὸ Ἀρσακειὸν Πατρῶν ἐφώτιζε καὶ ὡς φαινὸς ἀστὴρ καὶ πυρρὸς φωτίζει τὸν ἠρωϊκὸν καὶ πολυπαθῆ Μωρηῶν. Τοῦ περικαλλοῦς τούτου ἰδρύματος, τὸ ἐν Ἀθήναις Σεβ. Συμβούλιον τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρίας, ἐνεπιστεύθη μοι τὴν Γ. Διεύθυνσιν κατὰ Ἰανουάριον μῆνα τοῦ ὀδεύοντος 1949.

«Διεδέχθην ἐν τῷ βαρεῖ τούτῳ ἔργῳ τὴν ἀειμνηστον **Περσεφόνην Παπαδοπούλου**, ἀποβιώσασαν κατὰ μῆνα Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1948, ἐν τῇ ἐκτελέσει καὶ τῇ ἐπάλλξει τοῦ καθήκοντος. Ἀφηρασάθη αὕτη ἐν μέσῳ θρηγῶν καὶ ὀδυρῶν, ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μητρὸς καὶ ἀδελφῆς, συναδέλφων προσφιλῶν καὶ μαθητριῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ σχεδὸν τῆς ἡλικίας της, δυναμένης, λόγῳ τῶν πλουσίων της προικοδοτημάτων καὶ ἱκανοτήτων νὰ προσφέρῃ ἔτι πλείονα εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν. Τὰ σφζόμενα ἔργα της ὀμιλοῦσι περὶ τῆς δράσεώς της. Τὸ ὄνομά της θὰ μείνῃ ἀνεξάλειπτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀρσακειῶν, δὲν θὰ δυνηθῆ δὲ οὐδ' αὐτὸς ὁ πανδαμάτωρ χρόνος νὰ ἀπαλείψῃ ἀπὸ τὴν συνείδησίν μας τοῦτο. Αἱ ἐπόμεναι γενεαὶ θὰ ὀμιλοῦν περὶ τοῦ μεγάλου της καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου, ἡ δὲ μορφὴ της προβάλλει κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην καὶ θὰ προβάλλῃ πάντοτε πρὸς ἡμῶν. Ὑπῆρξεν ἐργατικῆς τοῦ καθήκοντος καὶ δεξιὸς τοῦ καλάμου χειριστῆς. Αἱ σφζόμεναι ὀμιλίας της καὶ τὰ ποικίλης φύσεως δημοσιεύματα καταμαρτυροῦσι περὶ τοῦ ταλάντου της».

(ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Ι. ΣΙΟΥΤΑΣ
Γενικός Διευθυντής τῶν ἐν Πάτραις σχολείων τῆς Φ. Ἐταιρίας)
μαρτὶνὸς ἔτος 1948-49

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ὑπὸ Κας ΕΛΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοσφης τοῦ Προτύπου Δημ. Σχολείου

Πένθημα καὶ καταθλιπτικὰ καθήκοντα μᾶς ἐπιφυλάσσει ἐνίοτε ἡ σκληρὰ μοῖρα, νὰ ἐπιτελέσωμεν εἰς τὸν κύβλον τῆς παιδευτικῆς μας δράσεως.

Μὲ παραγμὸν ψυχῆς προσέρχομαι σήμερον ὑπέικουσα εἰς τὸν ἀδύρῃτον αὐτὸν νόμον, νὰ καταθέσω τὸν θλιβερὸν φόρον τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν μνήμην ἐκείνης, ἡ ὁποία ὑπῆρξε δι' ὅλους ἡμᾶς μία μορφή συμβολίζουσα τὰ ἀκρότατα ὄρια τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας. Ἐνα φωτεινὸν παράδειγμα ἰδανικῶν διαστάσεων. Μία ζωοποιὸς ὑπαρξὶς συνδεδεμένη μὲ τὰς πλέον εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς καὶ τῆς επαγγελματικῆς μας δράσεως.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Περσεφὸν Παναδοπούλου.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Κτῆμα τῆς Ἐπαρχίας Πάφου τῆς μεγαλονήσου Κύπρου τῆς τόσον ὕμνηθείσης ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐα, ἐκ γονέων ἐμπνεομένων ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ἰδεώδη καὶ τὸν ἀσυγκράτητον πόθον τῆς ἐνώσεώς των μετὰ τῆς μητρὸς των Ἑλλάδος.

Τὸ πρῶτον ἔτος τῆς φοιτήσεώς της εἰς τὸ σχολεῖον, λόγῳ τῆς ἐμφύτου ἰδιοφυΐας της κατετάγη εἰς τὴν Β' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ.

Ἐτελείωσε τὴν ΣΤ' εἰς Βαρῶσια καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀνωτέρα σχολὴ μετέβη εἰς Λευκωσίαν, ὅπου μετὰ ἐξέτασιν κατετάγη ἀντὶ εἰς τὴν Ζ' εἰς τὴν Η' τάξιν. Ἦτο πάντοτε ἡ πρῶτη μαθήτρια. Εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν μουσικὴν, ποίησιν καὶ ζωγραφικὴν. Ἡ ψυχὴ της ἐπάλλετο καὶ ἔδονεῖτο ἐνώπιον τῆς παρουσίας τοῦ ὁραίου. Ὅτε ἦτο μαθήτρια τῆς Η' τάξεως, αἱ ἐκθέσεις της ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ της, ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Γυμνασίου.

Τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Λευκωσίας δὲν ἦτο τότε ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ κατὰ τὰς δύο τελευταίας τάξεις τοῦ Διδασκαλεῖου ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν Ἀρσάκειον τῶν Ἀθηνῶν, λαβοῦσα τὸ πτυχίον τῆς διδασκαλίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν. Εἰργάσθη ὡς διδασκάλισσα εἰς τὴν πόλιν Βαρῶσια. Εἰς τὴν πόλιν Σκάλαν, τῆς Ἐπαρχίας Λάρνακος,

διηύθυνε Δημοτικόν, ἀνωτέραν τριτάξιον σχολήν. Κατὰ τὸ ἔτος 1922 μετέβη εἰς Παρισίους ἰδίαις δαπάναις, ἔνθα μετὰ τριετείς σπουδὰς ἔτυχε τῶν ἑξῆς διπλωμάτων :

- 1) Πτυχίον τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων.
- 2) Δίπλωμα τῶν Παιδαγωγικῶν τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων.
- 3) Δίπλωμα Βυζαντινῶν σπουδῶν.
- καὶ 4) Δίπλωμα δημοσιογραφίας.

Διωρίσθη μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν τῆς εἰς τὸ διδασκαλεῖον τῆς Λευκωσίας ὡς καθηγήτρια τῶν Παιδαγωγικῶν, ὑποδιευθύντρια, εἶτα, ὡς Διευθύντρια τοῦ Διδασκαλείου.

Εἰς ἡλικίαν 18 ἔτων ἦτο Διευθύντρια, συντάκτις καὶ ἰδιοκτήτρια τῆς φιλολογικῆς ἐφημερίδος «Ἐστιάδες», πρὸ τῶν σπουδῶν τῆς εἰς Παρισίους.

Εἰς ἡλικίαν τριῶν ἔτων, ὅτε ἤκουε τὴν νύκτα τὴν μικροτέραν ἀδελφὴν τῆς νὰ κλαίῃ παρεκάλει τὴν μητέρα τῆς νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ κρεβάτι, ἵνα δώσῃ εἰς τὸ βρέφος τροφήν.

“Ὅλους ὅσους συνίητα ἐπαίτας καὶ ὀδὸν τοὺς ἡλείει καὶ μικρὰ οὐσα ἐπέπληρτε τοὺς κτυπῶντας τὰ ζῶά των. Ἡ ψυχικὴ τῆς αὕτη εὐαισθησία κατεδείχθη εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν καὶ ὅτε, ὡς διευθύντρια τοῦ Ἀρσακείου, συνεταράσσετο ψυχικῶς πρὸ τῆς δυστυχίας καὶ ἀνεχείας καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἤρχετο ἄρωγός εἰς πασχούσας μαθητοῖας.

Κατὰ τὸ 1935 τῆς ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Φιλ. Ἐταιρείας ἡ διεύθυνσις τῆς νεοσυστάτου τότε Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ φήμη τῆς γυναικὸς εἶχε φθάσει πρώτη εἰς τὸν τόπον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐχρησίμευσε καὶ διὰ παντοτεινῆ τῆς κατοικία. Ἄλλ’ ἡ πραγματικότης ὑπερέβαλε τὴν φήμην, ὅταν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1935 ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν μας καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν σχολείων τῆς Φιλ. Ἐταιρείας. Πλήρης ζωτικότητος καὶ ἐφέσεως πρὸς ἐργασίαν ἤρχισε τὸ πολύμοχθον καὶ πολυμερές ἔργον τῆς. Ἐπάλαυνε μὲ πολλὰς ἀντιξοότητας, ἀλλὰ κατώρθωνεν ὅλας νὰ τὰς ὑπερνικῇ καὶ ἀνήγαγεν τὰ σχολεῖα εἰς μεγάλην περσιωπὴν, ὥστε νὰ ἐμπνέουσι τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ὁλοκλήρου τῆς Πατριτικῆς κοινωνίας.

Μὲ τὸ πρᾶον ὕψος τῆς, τὴν γλυκύτητα εἰς τὸ μειδίαιμά τῆς, τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν εὐστροφίαν τοῦ πνεύματός τῆς τοὺς κατέκτησεν ὅλους, γονεῖς καὶ κηδεμόνας. Εἰς τὰς μαθητοῖας ὁ λόγος τῆς ἦτο Εὐαγγελικὴ ρῆσις.

Ἐπὶ πάντοτε σεβαστὴ καὶ ἀγαπητὴ. Ἦτο περισσότερον ἀπὸ μητέρα ἰδίως διὰ τὰς ξένας μαθητοῖας, αἱ ὁποῖαι πλησίον τῆς εὕρισκον τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀγάπην. “Ὅλα τὰ παιδιά τὰ ἐθεώρει ἰδικὰ τῆς, ἀφοῦ δὲν ἠτύ-

ζησε νὰ ἴδῃ ἰδικίην τῆς οἰκογένειαν. Ἐνέπνεε πάντοτε εἰς αὐτὰ τὰ μεγάλα καὶ αἰώνια ἰδανικά τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα, τὴν Θρησκείαν, τὴν Οἰκογένειαν.

Ἔγινε ψυχοπλάστης πολλῶν σημερινῶν μητέρων, αἱ ὁποῖαι εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ τὴν ἀκούσουν καὶ νὰ μεταλάβουν τῆς σοφίας τῆς!.. Ὑπῆρχε δι' αὐτὴν ἀκόμη πεδῖον δράσεως πνευματικῆς, ἀλλ' ἡ μοῖρα δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἀφήσῃ περισσότερον πλησίον μας.

Μίαν ἐσπέραν τοῦ Δεκεμβρίου ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ μας μὲ πολὺν πόνον· τὴν ἔβρισκεται εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν δλόκληρον τὸν ἑαυτὸν των διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τῆς πτερυγίζε ἐδῶ πλησίον μας. Συμπαρίσταται ἡ σκιά τῆς εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ σχολικοῦ μας βίου καὶ ὀδηγεῖ τὰ βήματα ὅλων μας εἰς ὅ,τι εὐγενές καὶ ὠραῖον ἐκείνη διὰ τῆς ἀόκνου ἐργασίας τῆς καὶ τοῦ μεγάλου παραδείγματός τῆς ἐγάρραξεν. Ἡ Παιδεία ἔχασε πολλὰ μὲ τὸν θάνατόν τῆς καὶ ἡμεῖς οἱ συνεργάται τῆς πολύτιμον ὀδηγὸν εἰς τὸ δύσκολον καὶ βαρὺ ἔργον τοῦ διδασκάλου.

Ἡ ζωὴ ὅμως δὲν σταματᾷ. Προχωρεῖ τὸν δρόμον τῆς. Καὶ ἡμεῖς ἀνερχόμεθα τὴν ἀνηφορικὴν ἀτραπὸν μὲ σταθερὸν βῆμα, πιστοὶ εἰς ὅσα ἡ ἔνδοξος Πατρίς μας ἐντέλλεται καὶ εἰς τὰς παρακαταθήκας τῆς μεγάλης παιδαγωγοῦ, τῆς ὁποίας ἡ δοῦσις καὶ ὁ θάνατος ἐσφραγίσθησαν ἕνα ἀκόμη γόμον εἰς τὴν ἀλύσιδα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν μὲ τὴν ἀλύτρωτον Κύπρον μας.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ (ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

ὑπὸ κ. ΕΛ. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ—ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπιμεθουστρίας τοῦ Ἀρρακείου Γυμνασίου

Ἐκπρόσωπος τοῦ ἐν Πάτραις Γυμνασίου τῆς Φιλεκπ. Ἐταιρείας εἰς τὸ σημερινὸν Παιδαγωγικὸν μνημόσυνον, περιαλλαγῆς ἀνέροχομαι ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου, ἵνα ἀποτίσω τὸν φόρον τιμῆς πρὸς τὴν ἀείμνηστον Διευθύντριαν, ἧς τόσον προῶρως ἐσπερήθημεν, πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν συνάδελφον, τῆς ὁποίας τὸ παράδειγμα θὰ μᾶς φωτίζη εἰς τὸν ἀνάντη δρόμον μας, πρὸς τὴν ἀκάματον τῆς ἐπιστήμης ἐργατιδα, τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ὁποίας τόσον εἶχεν ἀκόμη ἀνάγκην ἢ πατρίς, πρὸς τὴν ὑπέροχον γυναῖκα, ἧτις ἠγωνίσθη τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν καὶ ἐθυσίασεν ἑαυτὴν ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντος.

Ὅσον θλιβερόν, τόσον καὶ βαρὺ τὸ ἔργον. Διότι ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου δὲν διέπρεψε μόνον ὡς μαθήτρια καὶ ὡς σπουδάστρια. Συνδυάζουσα ἀπαραμίλλα φυσικὰ χαρίσματα, διανυγῆ καὶ δξυτάτην ἀντίληψιν, εὐρεΐαν καὶ φιλοσοφικὴν διάνοιαν, φαντασίαν καλλιτεχνικὴν καὶ γοητευτικὴν εὐφράδειαν μὲ ἐξαιρετικὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν, ἀνωτερότητα ἀπόψεων, ἰδιάζουσαν μεθοδικότητα, μὲ δύναμιν χαρακτῆρος καὶ ἀντοχὴν ἀξιολαύμιστον, μὲ θρησκευτικὴν λατρείαν πρὸς πᾶν καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ μὲ καρδίαν πλήρη ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον, κατώρθωσε νὰ ἐνσαρκώσῃ ἓνα ἰδεώδη τύπον Ἑλληνίδος διανοουμένης. Διὰ τοῦτο ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου παντοῦ, ὁπόθεν διῆλθεν, εἰς τὰ σχολεῖα, ὅπου ἐμορφώθη καὶ ἐδίδασκεν, εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅπου ἔδρασε, διεκρίθη, ἐξετιμώθη, ἐθαυμάσθη, ἠγαπήθη.

Συναισθανομένη βαθέως μὲ τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τῆς καὶ συγγεντροῦσα ἐντόνως τοὺς ἐθνικοὺς παλμοὺς τῆς ἀλυτρώτου Ἑλληνίδος, ἐμπνεομένη ὑπὸ τῶν εὐγενεστάτων ἰδανικῶν, ἐπαιδαγώγησε τρεῖς περίπου γενεάς Ἑλληνίδων διδάσκουσα καὶ καθοδηγοῦσα αὐτάς εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς τῶν καὶ τῶν ὑποχρεώσεών τῶν πρὸς τὴν οἰκογένειαν, τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν Πατρίδα. Δὲν περιορίσθη ὅμως μόνον εἰς τὸ παιδαγωγικὸν τῆς ἔργον. Νοῦς θετικώτατος μὲ ψυχὴν τρυφερωτάτην ζητεῖ πεδίον κοινωνικῆς δράσεως.

Πόθος καὶ ὄνειρα καὶ ἐσωτερικὸν πῦρ ἀσβεστον ὠθοῦσιν αὐτὴν νὰ φανῆ καὶ ἐξωσχολικῶς χρήσιμος εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. Ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἔργου τῆς γυναικὸς ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ ἀποτελεῖ τὸν βαθύτερον τοῦ βίου τῆς σκοπὸν. Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τούτου κατέβαλε πάσας τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτῆς δυνάμεις, πάντα τὰ πλούσια ἄφυσικά καὶ ἐπίκτητα αὐτῆς προσόντα, ὅλην τὴν εὐρείαν φιλοσοφικὴν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν αὐτῆς μόρφωσιν.

Τὸ δεύτερον μόλις ἔτος ἀπὸ τῆς εἰς Κύπρον ἀφίξεώς της, μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν Παρισίοις σπουδῶν της, ἔχουσα ὡς ἐφόδια τὴν σιδηρᾶν θέλησίν της, τὴν μεγάλην αἰσιοδοξίαν της καὶ τὴν ἀφθαστον ἐνεργητικότητά της, προσέβη εἰς τὴν ἵδρυσιν ἐν Λευκωσίᾳ τῆς Κύπρου «τῆς Πνευματικῆς Ἀδελφότητος Ἑλληνίδων» τοῦ μικροῦ γυναικείου Παρνασοῦ, ὡς ἠρέσκετο νὰ ὀνομάζῃ αὐτὴν.

Πολλαπλοὶ καὶ ποικίλοι ἦσαν οἱ σκοποὶ τοῦ σωματείου αὐτοῦ, οὐτινος ἐξέλεγε Προέδρος. Διαλέξεις, ἀναγνωστῆρια, κέντρα συναδελφώσεως καὶ πνευματικῆς μωρφώσεως, καταρτισμὸς βιβλιοθήκης, νυκτεριναὶ σχολαί. Παιδικὴ ἐξοχί, Παγκύπριος βιοτεχνικὴ καὶ χειροτεχνικὴ ἐκθεσις, ἡ πρώτη ἐν Κύπρῳ, Ἑκπαιδευτικὴ ἐκδρομὴ εἰς Ἀθήνας.

Ὅλα αὐτὰ τὰ φιλανθρωπικὰ ἐκπαιδευτικὰ, ἐκπολιτιστικὰ ἔργα ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τὴν δημιουργικὴν της πνοὴν καὶ τὸ δαιμόνιον ὀργανωτικὸν αὐτῆς πνεῦμα. Συγχρόνως διετέλεσεν ἀντιπρόεδρος τοῦ εἰς Βαρωσσία σωματείου ἡ «Ἐνωσις τῶν Ἑλληνίδων».

Παντοῦ ζητεῖ τὴν γυναῖκα νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ψυχικῆς δουλείας καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ. «Δούλη γυνή, μήτηρ, σύζυγος καὶ σύντροφος τῆς ζωῆς, γεννᾷ δοῦλον γένος». Ἐχουσα λοιπὸν τὴν πεποίθησιν ὅτι μόνον διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς γυναικὸς ἀνυψοῦται καὶ ὁ οἶκος, ἀγωνίζεται νὰ παρασκευάσῃ τὴν γυναῖκα πρὸς τὸ βιωτικὸν δοῦμα μὲ ἐπαρκῆ καὶ ἀξιόπρεπῆ παιδείαν.

Εἰς τὸν ἔνθεον αὐτὸν ζῆλόν της καὶ τὸν ἀμετάπτωτον ἐνθουσιασμόν της πρὸς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προαγάγῃ καὶ ἀνυψώσῃ τὴν γυναῖκα ὀφείλονται καὶ οἱ ἀγῶνες της πρὸς ἵδρυσιν κλασικοῦ Γυμνασίου θηλέων ἐν Λευκωσίᾳ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐκεῖ λειτουργοῦντος Διδασκαλείου ἔπειτα ἀπὸ τὰ ἀτυχῆ ἐθνικὰ γεγονότα τοῦ 1931.

Παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν ζωηροτάτην ἀντίδρασιν ἡ Περσεφόνη δι' ὑπομνήματος καὶ σφοδρῶν ἀρθρῶν της ἐγένετο ἡ στυλοβάτις, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ἡ γυναικεῖα ἐκπαίδευσις ὄχι μόνον τῆς Λευκωπίας, ἀλλὰ καὶ τῆς νήσου ὀλοκλήρου.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος της ὑπῆρξε κεραυνοβόλον. Τὰ πάντα ὑπε-

χώρησαν πρὸ μιᾶς σπανίας γυναικείας μαχητικότητος καὶ ἀποφασιστικότητος. Ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου εἶχε νικήσει ὀριστικῶς ὄχι ἀπλῶς μίαν προσωπικὴν νίκη, ἀλλὰ τὴν νίκην τῆς κλασικῆς Παιδείας καὶ τῆς ὀρθῆς κατευθύνσεως τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ νήσῳ.

Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1935 τὸ κέντρον δρασίως τῆς Περσεφόνης Παπαδοπούλου μετατοπίζεται εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Αἱ Πάτραι ἠτύχησαν νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν ὡς Διευθύντριαν τοῦ Πενταταξίου Διδασκαλείου κατ' ἀρχάς, τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας κατοπιν. Καὶ ἔδρασαν πλουσίους τοὺς καρποὺς τῆς μεγάλης τῆς ἀξίας.

Ἦλθεν ὡς διάδοχος τῆς παρατηθεῖσης ἀειμνήστου Μαο. Ξύδη, ἣτις ὑπὲρ τὴν τεσσαρακονταετίαν ὑπηρετήσατα συνεχῶς εἰς τὸ Ἀρσάκειον Πατρῶν ὡς Διευθύντρια, εἶχεν ἀναγάγει τὰ ἐν Πάτραις Σχολεῖα εἰς περιόλεπτον θέην καταλαβοῦσα καὶ αὐτὴ ἑξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Ἡ μεγάλη μορφή τῆς Μαο. Ξύδη, ἦν τρεῖς γενεαὶ Ἀρσακειάδων κυριολεκτικῶς ἐλάτρευσαν, ἕως νὰ ἐπεσιάζε κατ' ἀρχὰς οἰανδήποτε ἄλλην. Ἀλλ' ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου ὑπῆρξεν ἀνταξία ἐκείνης διάδοχος, κατόρθωσεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς νὰ κατακτήσῃ τὴν ὀλίγον δύσκολον Κοινωνίαν τῶν Πατρῶν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτήν. Ἐδῶ σοβαρότερα καὶ πολὺ ἐδρότερα παιδαγωγικὰ καθήκοντα ἀπατηλοῦν αὐτὴν καὶ ἀπορροφῶσι σχεδὸν ὅλον τὸν χρόνον τῆς. Ἐξ ἄλλου τότε ἀπηγορεύθη συμμετοχὴ δημοσίων ὑπαλλήλων εἰς παντὸς εἶδους σωματεῖα, ἔστω καὶ φιλανθρωπικά. Γίνεται μόνον μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἑλληνίδων Ὀδηγῶν, ὑπερ ἀξίωμα διετήρησε μέχρι τοῦ θανάτου τῆς.

Ἐν τούτοις ἡ κοινωνικὴ τῆς δρᾶσις, καίτοι περιορίσθη μόνον ἐντὸς τοῦ Σχολείου τῆς δὲν εἶναι μικρά. Εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχῃ στενὴ σχέση μετὰ τὴν Παιδαγωγίαν καὶ φιλανθρωπίαν· ὁ Φράγκε, ὁ Πετραλότσης, ἐγένοντο παιδαγωγοὶ ἀπὸ φιλανθρωπία. Καὶ εἰς τὴν Περσεφόνην Παπαδοπούλου ἡ φιλάνθρωπος συνεπλήρου τὴν παιδαγωγὸν ἢ μᾶλλον ἐδέσποζε τῆς παιδαγωγού. Ἐπροστάτευσεν ποικιλοτρόπως τὰς ἀπόρους μαθητρίας καὶ πολλάκις ἡ φιλάνθρωπία τῆς ἐπεξετείνετο καὶ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου. Ἦσκει αὐτὴν πολυειδῶς καὶ σοφῶς, οἶαν ἀπαιτοῦσιν αἱ πολυδαίδαλοι κοινωνικαὶ ἀνάγκαι τῆς σήμερον.

Ἡ τραγωδία τῆς πείνης τοῦ 1941—1942 δὲν ἄφησεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀσυγκίνητον τὴν Περσεφόνην. Κατορθώνει διὰ μυρίων μόχθων καὶ ὑπερῶν ἄνθρωπων ἐνεργειῶν νὰ ἐξασφάλισῃ συστάτων διὰ τὰς σπουδαστριάς τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Καὶ εἰς τὰς προσωπικάς τῆς ἀκαταπονήτους προσπάθειάς ὀφείλεται τὸ ὅτι αὐταὶ καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος μετεῖχον τῶν οἰωνοῦσιν ἀνομιῶν Ἀμερικανικῶν ἢ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, εἰς ἃς δὲν ἐλάμβανον μέρος αἱ μαθήτριά τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Γυμνασίου.

Ἀλλὰ μήπως ὑστέρησε τὸ Ἀρσάκειον ἐπὶ τῆς Διευθύνσεώς τῆς εἰς παν-

τοειδείς πατριωτικὰς εἰσφοράς; Παρὰ τὴν μαστίζουσαν τὴν πόλιν μας οικονομικὴν δυσπραγίαν, δέματα ἀπεστάλησαν εἰς Κόνιτσαν, ἄλλα 200 μὲ εἶδη ἱματισμοῦ ἐδωρήθησαν εἰς τὴν Παιδόπολιν Πατρῶν, γενναῖον ποσὸν χρημάτων προσεφέρθη εἰς τὴν Νάουσαν καὶ πλείστα ἄλλα. Οὐδεμίᾳ ἔκκλησις ἀπευθύνθη εἰς αὐτὴν ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως.

Διοργανῶναι τὸ 1946 λαχειοφόρον ἀγορὰν καὶ τὰς ἐκ ταύτης εἰσπράξεις ἀνεργημέναις εἰς 4 1)2 ἑκατομμύρια δραχμὰς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Νομαρχίαν Πατρῶν ὑπὲρ τῆς «Μερίμνης διὰ τὸν Στρατιώτην». Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1947 δι' ἐράνου μεταξὺ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν μαθητηριῶν ἠγοράσθη μαλλὶ καὶ ἐπλέχθησαν ὑπὸ τῶν μαθητηριῶν 90 πουλόβερ, 80 κουκούλια καὶ 130 ζεύγη καλτσῶν, ἅτινα ἀπεστάλησαν εἰς τὸν μαχόμενον στρατὸν μας διὰ τῆς «Φινέλλιας τοῦ Στρατιώτου».

Εἰς οἰονδήποτε τέλος ἔργον πατριωτικῆς περιθάλψεως, ἔζητεῖτο ἡ συνδρομὴ τῆς, ἐπροωστάται.

Πνεῦμα ζωηρὸν καὶ ἀνήσυχον, πάντοτε ἀνικανοποίητος, ἡ Περσεφὸν Παπαδοπούλου εἶναι πάντοτε πρόθυμος διὰ νέας ἐξορμήσεις· οὐδὲν ἐμποδίων εἶναι δυνατόν νὰ σταματήσῃ τὴν ὁρμὴν τῆς. Τὸ μεγαλύτερον ὄνειρόν τῆς ἦτο ἡ ἴδρσις Οἰκοτροφείου. Φοβουμένη τοὺς κοινωνικοὺς κινδύνους, οἵτινες περιζώνουν τὰς νέας, ἠθέλει νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ξένας σπουδαστριάς ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψίν τῆς καὶ τὴν μητρικὴν τῆς περίθαλψιν. Ὁ ἀγὼν αὐτῆς ὑπῆρξε τιτάνειος. Τὸ καταπληκτικὸν τῆς θάρρος, ἡ αὐτοπεποίθησις, ὁ ἐνθουσιασμός τῆς διὰ τὸ ἔργον τῆς, ἡ δραστηριότης τῆς, ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἀνταπάρῃσις τῆς, ἡ ἀξιοπρέπειά τῆς, ἡ ἀνεξάντλητος γοητεία τοῦ λόγου τῆς, τὴν ἐβροίθησαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πόθου τῆς. Κατῳρίθωσε διὰ δωρεῶν νὰ εἰσπράξῃ σοβαρώτατον ποσὸν εἰς χορὴν καὶ εἶδος καὶ νὰ ἀρχίσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ οἰκοτροφείου τῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ἴδρσις δεῖλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀκατάβλητον θέλησίν τῆς καὶ τὰς προσωπικὰς τῆς φροντίδας. Εἰσγάζετο ἀκαταπονήτως χωρὶς οὐδέποτε νὰ δεῖξῃ σημεῖα κόπωσης σωματικῶς καὶ ψυχικῶς. Δὲν ἦτο δυνατόν ἡ ὑψηλῆς διάνοιά τῆς νὰ δειλιάσῃ πρὸ τοῦ φόβου φθορᾶς τῆς ὑγείας τῆς καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται μὲ νεανικὸν ἐνθουσιασμόν καὶ ὅτε ἀκόμη ἀμείλικτος νόσος τὴν κατέτρωγεν. Ἄγρυπνον καὶ παρατηρητικὸν κατηρθύνε τὸ διαφέρον τῆς ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀπόσκοπον λειτουργίαν τῶν Σχολείων καὶ τοῦ Οἰκοτροφείου τῆς ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν οἰασθήποτε ἐσοτῆς.

Τρεῖς μόλις ἡμέρας πρὸ τοῦ μοιραίου, ἐν ᾧ ὁ θάνατος ἔκρουε τὴν θύραν τῆς ἠτοίμαζε μετὰ τῶν μαθητηριῶν τοῦ Οἰκοτροφείου σκηρὴν ἰδικῆς τῆς ἐμπνεύσεως διὰ νὰ παιχθῇ κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων. Παρομιώδης δύναιται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐργατικότης τῆς, ἥτις πολλάκις μᾶς εἶχε κινήσει ἀμέριστον τὸν θαυμασμόν.

Ἡ Περσεφὸν Παπαδοπούλου ἀπέθανεν ἄγαμος. Καθιέρωσεν ἑαυτὴν

εἰς τὸ μέγα ἔθνικόν παιδαγωγικόν της ἔργον, ὑπῆρξεν ὁδηγὸς ψυχῶν καὶ ἡ ψυχικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτῆς ἀκτινοβολία θὰ φωτίξῃ εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος.

Ἦγωνίσθη ὑπὲρ τὴν τεσσαρακονταετίαν πρὸς ὀρθὸν καθορισμὸν τῆς ἀποστολῆς τῆς γυναικός, πρὸς ἐξευγενισμὸν τοῦ ἔργου τῆς Νεοελληνίδος εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ βίου καὶ βαθύτατα καὶ ἀνεξάλειπτα κατέλιπε τὰ ἔγνη τῆς ἐπιδρασεως τῆς ἐξόχου αὐτῆς διανοίας ἐπὶ τὴν ὀρθὴν κατευθύνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν θηλέων ἔν τε τῇ ἰδιαιτέρῳ αὐτῆς πατρίδι καὶ ἐν τῇ ἐλευθέρῳ Ἑλλάδι. Ἡ σοφία της εἶχε βαθεῖας ρίζας καὶ πολλὰς κορυφὰς καὶ ἡ ἀγάπη της διὰ τὰ καλὰ καὶ τὰ ὄραϊα ἐβλάσταινε καὶ ἦνθει πολὺκλαδος. Ἡ προσωπικότης της προβάλλει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς ἀγωγῆς μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικῆς, φωτεινὸν ὑπόδειγμα, εἰς ὅσους θέλουν διὰ τῶν γραμμάτων νὰ ὑψηρετίσουν τὴν Ἑλλάδα.

Σεμνὴ σκιὰ τῆς Περσεφόνης Παπαδοπούλου, θὰ στέκῃς ἔσσει εἰς ἀσάλευτον βάθρον, ὁδηγὸς εἰς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἑταιρείας, θὰ καταλάβῃς ἐξέχουσαν θέσιν, τὰ ἐν Πάτραις Σχολεῖα μετὰ στοργῆς θὰ διατηρήσουν τὴν μνήμην Σου ἀγίηρον καὶ μετ' εὐλαβείας θὰ προφέρουν τὸ ὄνομά Σου.

Ἡμεῖς οἱ συνεργάται σου καταθέτομεν εὐλαβῶς τὸν φόρον τοῦ θαυμασμοῦ μας καὶ αἱ ἑκατοντάδες τῶν μαθητηριῶν Σου, τὰς ὁποίας ἐπλούτισας μετὰ τὰ θεῖα δῶρα τοῦ ἀνωτέρου ἀνθρωπισμοῦ Σου, μετὰ θρησκευτικὴν κατάνυξιν προσέφερον εἰς Σὲ τὸν λιβανωτὸν τῆς εὐγνωμοσύνης των.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη !

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΙΣ

Υπό κ. Κ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ Παιδαγ. Ἀκαδημίας
καὶ Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Σχολείων

Κυλοῦμαι καὶ ἐγὼ νὰ γίνω γέφυρα διὰ νὰ ἐπικοινωνήσω πνευματικῶς μετὰ τὴν φωτεινὴν σκέψιν σοφῆς παιδαγωγοῦ, τῆς ὁποίας ἡ μεγάλη δημιουργία, ἀφοῦ πρῶτον τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα τῆς Κύπρου κατηξίωσε καὶ μετὰ σύγχρονον Ἑλληνικὸν φῶς ἐπλούτισε, εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ τέμενος τῶν Μουσῶν, εἰς τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα τῆς πόλεως Πατρῶν ἦνθησε καὶ ἐβλάστησε.

Ὁμολογῶ ἐν τούτοις ὅτι μετὰ δέος ἀναλαμβάνω τὴν προσπάθειαν αὐτήν, διότι ἡ πλουσίως εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐργασθεῖσα καὶ τὰ Ἑλληνικὰ παιδαγωγικὰ γράμματα ἐξετηρησάσα διάνοια τῆς Περσεφόνης Παπαδοπούλου παρουσιάζει λαμπρὸν φάρον, ὅστις ἀποτελεῖ σέμνωμα διὰ τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας καὶ ὅστις δὲν εἶναι δυνατόν εἰς ὅλον του τὸ βάθος καὶ πλάτος νὰ ἀξιοποιηθῆ ἀπὸ ὁμιλητῆν καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐξεῖνον, ὅστις δὲν εἶχε τὴν ἀγαθὴν τύχην νὰ συνεργασθῆ μαζί της καὶ νὰ ζήσῃ τοὺς παιδαγωγικοὺς αὐτῆς παλμούς.

Ὅμως τὸ πνεῦμα ζῆ καὶ μεταδίδεται φωτίζον τοὺς εἰσερχομένους καὶ ἀντικατοπτρίζον εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα τὰ ἰδεώδη τῆς ψυχῆς της. Καὶ ἀπὸ τὸν φωτιζὸν αὐτόν, ὅστις ἀκτινοβολεῖται ἀπὸ τὸ φέγγος τοῦ περιβάλλοντος τούτου καὶ ὅστις κινεῖ τὸν σεβασμὸν τῆς συγχρόνου Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, ἐπιηρεαζόμενοι ἀκολουθοῦμεν τὰ ἔχνη τῆς ἀσπιδὸς τομῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνη ἐχώραξε.

Ἀξίζει ὅμως πρῶτον νὰ ἀναφέρω τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνάς της. Εἰς Γαλλίαν πρὸς μετεκπαίδευσιν ἀπὸ ἱερὸν τῆς ψυχῆς της πόθον ὀδηγηθεῖσα ὕστερα ἀπὸ εὐδόκιμον ἐξέτασιν ἐτιμήθη μετὰ ἀσκητὰ πτυχία.

Εἰς τὴν ἰδιαίτεράν της πατρίδα τὴν Κύπρον, ὅταν ἐπέστρεψεν, ἐδημοσίευσεν πλεῖστα ὅσα ἄρθρα εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἀλλὰ καὶ αὐτοτελεῖς ἐργασίας διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν ἀνεξωγόνησε ἀλλὰ καὶ τὴν εὐφροθυμίαν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων προήγαγε.

Ἴδου οἱ τίτλοι μερικῶν ἐκ τῶν μελετῶν αὐτῶν :

- Κυπριακὴ λαογραφία.
- Ἡ γλῶσσα ὡς δημιούργημα τοῦ ἀνθρώπου.
- Ἡ φαντασία.
- Μία νέα ἐπιστήμη, ἡ ψυχολογία.
- Ὁ λανθάνων ψυχισμός.
- Ἡ ψυχικὴ ζωὴ κατὰ τὸν ἕπνον.
- Δύο ἐκπαιδευτικὰ ὑπομνήματα διὰ τὴν Σχολικὴν ἐφορείαν τῆς Κύπρου.
- Πίνακες μαθητικῆς ὠρότητας καὶ καχεξίας (μαθητῶν Κύπρου).
- Ἡ ρυθμικὴ πρωτοτυπία τῶν Σχολείων.
- La crime et la Peine.
- La theorie sociologique de la connaissance.
- La theorie de Dieu dans la philosophie première d' Aristote.
- Δημοιογικαὶ συνθέσεις.
- Ἡ γυναικεία ἐκπαίδευσις ἐν κινδύνῳ.
- Σωματικοὶ χαρακτήρες τῶν Κυπρίων Ἑλληνοπαίδων.
- Κριτικαὶ ἐργασίαι.
- Ἐπενεχτέαι τροποποιήσεις τῶν ἀναλυτικῶν καὶ ὄρολογίων προγραμμάτων τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.
- Ἐπενεχτέαι τροποποιήσεις τῶν προγραμμάτων τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν.

— Ὁ Durkheim ὡς φιλόσοφος καὶ παιδαγωγός.

— Ἡ φιλοσοφία τοῦ Bergson.

Ἀπὸ τὰς μελέτας αὐτὰς ἠθέλησε μὲ ἄλλας μὲν νὰ ἐξουδετερώσῃ τοὺς κινδύνους τῆς μαθητικῆς Κυπριακῆς νεότητος καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ ἢ νὰ ἀπαιβλύνη τὸν μαρασμὸν τῆς Κυπριακῆς παιδείας, μὲ ἄλλας δὲ νὰ βελτιώσῃ τὸ Ἐκπαιδευτικὸν σύστημα τῆς Κύπρου.

Πονεὶ ἡ ψυχὴ τῆς ἀπὸ τὴν καταπίεσιν, τὴν ὁποίαν αἱ δυσμενεῖς οἰκονομικαὶ συνθήκαι ἐξασκοῦν εἰς τὰ παιδιὰ τῆς Κύπρου, ὑποφέρει ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ τὰς στερήσεις ἐκεῖναν καὶ ἀναλαμβάνει ἀγῶνα ἐντατικὸν διὰ νὰ βελτιώσῃ τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς τῶν νεαρῶν αὐτῶν βλαστῶν, νὰ χαρίσῃ τὴν χαρὰν καὶ αἰσιοδοξίαν εἰς αὐτὰ καὶ νὰ ἀναδείξῃ δημοιογικὰς φυσιογνωμίας διὰ τὴν Κοινωνίαν τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον.

Καὶ μεταξὺ τῶν μέτρων, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων μοχθεῖ, δεσπόζουσαν θέσιν κατέχουν τὰ μαθητικὰ συσσίτια, αἱ παιδικαὶ ἐξοχαί, ἡ ἀνάπτυξις τῆς σχολιατρικῆς ὑπηρεσίας, ἡ μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ καλύτερον τῶν σχολικῶν προγραμμάτων καὶ ἡ ὑψίθμισις τῆς σχολικῆς ζωῆς κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης.

Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς Κύπρου ἰδιαίτερος εἰργάσθη. Ἀναλαβοῦσα τὴν ἐντολήν νὰ μελετήσῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι

εκπαιδευτικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὴν δέουσαν διὰ τὴν Κύπρον μεταρρυθμίσιν μὲ δύο ἀξιόλογα εκπαιδευτικὰ ὑπομνήματα, ἅτινα ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν σχολικὴν ἐφορείαν τῆς Λευκωσίας, ἐργάσθη διὰ τὴν ἐναρμόνισιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῆς Κύπρου πρὸς τὰ εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα κρατοῦντα.

Καὶ κύριον μέλημα τῆς ψυχῆς ἦτο νὰ ἐπιφέρῃ τὴν πνευματικὴν ἀνύψωσιν τοῦ διδασκατικοῦ προσωπικοῦ, νὰ βελτιώτῃ τὸ γνωστικὸν καὶ μεθοδολογικὸν ὕψος τῶν σχολείων, νὰ κινήσῃ τοὺς ἀρμοδίους εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἰδρύσεως τῶν σχολικῶν κτιρίων καὶ προσηκόντων νὰ διαρρυθμίσῃ ἄλλα ζωτικὰ εκπαιδευτικὰ προβλήματα τῆς Κύπρου.

Ἡ Κυπριακὴ παιδεία μὲ ἰδιαιτέρον ἀσφαλῶς σεβαστὸν θὰ ἀντιγράψῃ τὸ πνεῦμα τῆς Περασφόνης Παπαδοπούλου καὶ μὲ ἰδιαιτέραν εὐγνωμοσύνην θὰ ἀναφέρῃ τὴν λελογισμένην συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς Παιδείας τῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Ἀρσακεῖον Πατρῶν τὴν Μαρίαν Ξύδη, τὴν ἀκαταπόνητον Διευθύντριαν τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ τὴν μεγάλην πνευματικὴν μητέρα τῶν Πατρῶν διαδεχθεῖσα, τὸν θησαυρὸν τῆς εκπαιδευτικῆς παρακαταθήκης ἐκείνης ἐπιούτισε καὶ τὴν φωτοβόλον πνευματικὴν κληρονομίαν τῶν προγενεπέρων κατηγγλάτισε.

Ἡ διδασκαλικὴ μόρφωσις τῶν τροφίμων, τὴν ὁποίαν ἐπὶ 13 ἔτη εἰς τὸ Ἀρσακεῖον Πατρῶν ἀνέπτυξε, ἀνέδειξεν ὄλον τὸ σέμνωμα τῆς διδασκαλικῆς ἐκείνης γυναικὸς εἰς τὰς χεῖρας τῆς ὁποίας ἡ νεωτέρα Ἑλλάς ἐναπέθεσε τὸ βαρὺ ἔργον τῆς ἀναμορφώσεώς της. Ἦτο ἡ ἐργάτις τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ἡ φωτεινὴ διάνοια, ἣτις ἀφοῦ ἐντατικὰ ἐργάσθη διὰ νὰ διατηρηθῇ ἄσβεστος ἡ φλόγα τῆς Ἑλληνικῆς ιδέας, τὴν ὁποίαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐκαίλιεργησεν ἡ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος, ἔπεσε κατόπιν ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ἐπάξεων τοῦ Ἀρσακεῖου πιστῇ θεράπων τοῦ καθήκοντος.

Τὸ σοφὸν παιδαγωγικὸν της πνεῦμα, ἡ ἀπειρος ἀγάπη καὶ φροντίς διὰ τὰς μαθητριάς της καὶ ὁ ἐνθουσιασμός της διὰ τὰς ἐπιδόσεις καὶ ἠθικὰς ἀνυψώσεις τῶν κορῶν της, ὡς ἐσυνήθιζε νὰ ἀποκαλῆ τὰς μαθητριάς της, ἀκόμη δὲ ἡ ἀκούρατος ἠθικοκοινωνικὴ καλλιέργεια τῆς γυναικείας ψυχῆς καὶ ἡ καθοδήγησις αὐτῆς πρὸς τὸν ἀληθινὸν προορισμὸν της ἀποτελοῦν διαμάντια, τὰ ὁποῖα θὰ μένουσιν ἀνεξάλειπτα ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῶν τροφίμων της. «Καὶ σεῖς, κόραι ἀγαπηταὶ τοῦ Διδασκαλείου καὶ τοῦ Γυμνασίου, ἔλεγεν εἰς μίαν ὁμιλίαν της, αἱ ὁποῖαι τεματίσασαι τὰς σοβαρὰς σπουδὰς σας, ἔξέροχθε ἀπὸ τῆς οἰκείας σχολικῆς φωλεῆς, διὰ νὰ δοκιμάσῃτε τὰς νεαρὰς πτέρυγὰς σας εἰς εὐγενεῖς πτήσεις ἀρετῆς καὶ καλοπίνης καὶ σκέψεις, μὴ λησμονεῖτε μερικὰς ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰ πρῶτα σας βήματα θὰ εἶναι πολυτίμως χρήσιμοι. **Ἔστὲ ἀγαθαί.** Καλὰ διδασκάλισσαι αὔριον, καλὰ μητέρες μεθ' αὔριον, καλὰ κοινωνικὰ ἐργάτιδες πάντοτε, καλὰ τῆς Πατρίδος λειτουργοὶ ἰσοβίου. **Ἔστὲ ἀγαθαί.** Καὶ ποτὲ τὴν ἀσχημὴν τοῦ κακοῦ μὴ

ποθήσετε, καὶ ποτὲ τὴν πονηρίαν μὴ θαυμάσετε καὶ ποτὲ τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἄλλων μὴ ψέξητε. Ἔστε ἀγαθαὶ καὶ ἀνώτεροι, εὐγενεῖς καὶ ὑπέρτεροι, ἐπεικεῖς καὶ μελετηρότεροι. Ζητήσατε τὴν ἀνύψωσίν σας διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τῆς καλωσύνης. Καὶ ἔστε εὐτυχεῖς, ὡς εὐτυχεῖς εἶναι πάντες οἱ ἐκτελοῦντες τὸ καθήκον».

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἀντανακλοῦν εἰς τὴν ψυχὴν μας τὰ διαμάντια τῆς ἐπιγείου δράσεώς της, τῆς προσωπικότητος, τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θὰ κινοῦν τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν χιλιάδων γυναικῶν καὶ ἑκατοντάδων διδασκαλισσῶν, αἵτινες ἠτύχησαν νὰ καθοδηγηθοῦν ἀπὸ τὸν ἰδεώδη αὐτῆς κόσμον.

Ἄλλὰ τὸ φέγγος τῆς ψυχῆς καταδεινύεται ἀκόμη περισσότερο, ὅταν μὲ τὴν ἀποχώρησιν τῆς προκατόχου της Μαρίας Ξύδη προσεφώνει τὰς φοιτητοίας της :

«Φιλῆστε τὸ χέρι, ἔλεγε, τῆς Σεβαστῆς Λευθυντορίας. Δόστε ἐλευθέρων διεξόδον εἰς τὸ ψυχικὸν ἄλλοις διὰ τῶν δακρύων. Καὶ ὅταν δι' αὐτῶν ἡ παιδικὴ σας ὀδύνη ἀνακουφισθῇ, θὰ ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἀνέλαβον ἱερὸν καθήκον νὰ γλυκάνω τὸν πόνον τῆς ψυχικῆς σας ὀφρανίας καὶ νὰ ἀναπληρώσω ἐκείνην, ἡ ὁποία σᾶς ἠγάπησε, δι' ἀγάπης ἐπίσης, ἐκείνην, ἡ ὁποία σᾶς ἐφρόντισε διὰ φροντίδων ἐπίσης καὶ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἠγωνίσθη ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ἐπάξεων τοῦ Ἀρσακείου, ὡς γενναίως στρατιώτης διὰ νέων ἀγώνων ἐπίσης. Ἡ προόδός σας καὶ εὐδοκίμησις θὰ εἶναι τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς μου. Εὐγνωμονεῖτε αἰωνίως πρὸς ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπέρχεται, ἡ ὁποία σᾶς εὐηργέτησε πολλαπλῶς καὶ σᾶς ἀνέτησε μέχρι σήμερον εἰς τὸ θαλασσινὸν τῆς φυτώριον μὲ τὴν προῖκα μιᾶς δυναμικότητος, ποὺ ὑπόκειται τὴν διαρκῆ ἀνάτασιν.

Φιλῆσατε μὲ εὐγνωμοσύνην τὸ χέρι της καὶ ἀποχαιρετήσατέ την».

Ναί, εὐγνωμοσύνην συνιστοῦσε πρὸς τὴν προκατόχον της, εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἰδικόν της.

Ἄλλ' ὁμοῦ μὲ τὴν παιδαγωγικὴν της δρᾶσιν ἀξιόλογος ἦτο καὶ ἡ φιλοσοφικὴ τῆς διάνοια. Παρακολουθήσασα κατὰ τὴν εἰς Γαλλίαν μετεκπαίδευσίν της τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Bergson, ἠντλήσεν ἀεραίαν καὶ σαφῆ εἰκόνα ταύτης, ἣν εὐρίσκομεν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἔργον της, τὸ ὁποῖον καταξιώνει τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Εἰς μνήμην ταύτης καὶ πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ φιλοσοφικοῦ της πνεύματος ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ παρακαλῶ νὰ ἀναφέρω ἐν συντομίᾳ τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν τοῦ Bergson, ὅπως ταύτην διετύπωσεν εἰς τὸ ἀξιόλογον ἔργον της.

Ὁ Bergson ἐπεβλήθη ὡς ὁ μέγιστος τῶν συγχρόνων φιλοσόφων καὶ κατήγαγε τελειοτικὴν νίκην κατὰ τοῦ Ὑλισμοῦ καὶ τῶν μηχανικῶν ἐρημνείων τῶν ψυχικῶν φαινομένων, αἵτινες ἠγμαζόν ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ κ.λπ. μετὰ τὴν πτώσιν τῆς θεωρητικῆς φιλοσοφίας τοῦ Hegel.

— Ἀξιολογικῶς κρινομένη ἡ φιλοσοφία τοῦ Bergson δύναται νὰ θεω-

ρηθῆ ὡς μία φιλοσοφία **αἰσιόδοξος**, ἡ ὁποία κηρύττει τὴν **Δημιουργίαν** ὡς ὑπερτάτον σκοπὸν τῆς ζωῆς, τὸν **μόχθον** ὡς καθήκον καὶ σύντροφον πάσης δημιουργίας καὶ τὴν **ἠθικότητα** ὡς ὑπερτάτην ἀποστολὴν τῶν ἀνθρωπίνων ὄντων. Ἐπαθλον δὲ καὶ ἀμοιβὴν τῶν μοχθούντων δημιουργικῶς τάσσει τὴν **χαρὰν**, χαρὰν ὅμως διάφορον τῆς ἡδονῆς καὶ ἄσχετον πρὸς τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ πλήθους, ἀπὸ μόνου δὲ τοῦ **ἀλλοιῶν** τοῦ δημιουργήματος προκύπτουσαν. Ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, ἀναφωνεῖ, εἶναι **ἡ Δημιουργία**. Τοῦτο εἶναι κοινὸν γνώρισμα ἐπὶ ὅλων τῶν σημείων τῆς ζωῆς ὕλης. Ὅπου ζωὴ, ἐκεῖ καὶ δημιουργία καὶ ὅπου δημιουργία ἐκεῖ καὶ χαρὰ. Θέλετε, ἐρωτᾷ ὁ Bergson, ἓν σημεῖον ἀλάνθαστον περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς σας; Ζητήσατέ το εἰς τὴν χαρὰν τῆς Δημιουργίας. Ἐὰν εἴσθε περιχαρεῖς, εἶναι τοῦτο σημεῖον ὅτι ἡ ἀποστολή σας ἐπέτυχε, ὅτι ἐκέρδισεν ἕδαφος, ὅτι κατήγαγε νίκην, ὅμως δημιουργικὴν ὄχι νίκην προσχαίρων ἀπολαύσεων.

Ἄλλ' ὁ Bergson φρονεῖ ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἡ νίκη μόνον ἀτομική. Ὁ ἰσχυρότερος δημιουργός, λέγει, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις δύναιται καὶ τοὺς ἄλλους νὰ κάμῃ νὰ δημιουργοῦν. Οὗτος δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν χαρὰν τῆς Δημιουργίας. Ὅτι δὲ τὴν χαρὰν εὗρισκε εἰς τὴν δημιουργικὴν ζωὴν ὁ ἀνθρώπος καταφαίνεται τοῦτο ἀπὸ τὴν τελείωσιν τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Ἐκεῖ ὑπάρχει πράγματι ἀνωτάτη δημιουργία, διότι ὀδηγεῖ αὐτὴ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωῆς, ὅποτε ἀναφαίνεται καὶ ἡ πραγματικὴ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν νέον καλεῖ πρὸς τὴν ἠθικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ζωὴν δὲν καταρᾶται ὡς ματαίαν ὡς ἄλλοι ἀπαισιόδοξοι φιλόσοφοι. Μία τάσις λοιπὸν πρὸς Δημιουργίαν εἶναι ὀλόκληρον τὸ σύστημα τοῦ Bergson. Εἶναι τοῦτο ἐλπιδοφόρον κίνημα πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποία ἀφυπνίζει ἀπὸ τῆς νάρκης, ἵνα κατευθίνη αὐτὴν πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἐργασίας καὶ δημιουργικῆς κινήσεως προτιμωμένων τρόπων ἐκδηλώσεως τῆς συνειδησιακῆς ζωῆς. Εἶναι μία φωνὴ ἐκχυνομένη ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς Δημιουργίας πρὸς ὅλους τοὺς κόσμους τῆς συνειδητῆς δράσεως, τοὺς δυναμένους νὰ ἐπιζῶν εἰς τὴν ἀνύψωσιν μὲ τὸ νὰ καταβάλλουν ἰδιαιτέρας προσπαθείας διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν.

Ἀλλὰ καὶ **γνωσιολογικῶς** ἀντίληψις σοβαρῶς διετύπωσεν ὁ Bergson. Τοιοῦτοτρόπως ἔχει τὴν ἀντίληψιν οὗτος, ὅτι ἡ δύναμις τῆς γνώσεως ὀφείλεται εἰς τὴν ζωτικὴν ὁρμὴν (l' élan vital), ἡ ὁποία εἰς μὲν τὰ ζῶα ἀναφαίνεται ὡς ἔνστικτον, εἰς δὲ τὸν ἀνθρώπον ὡς διάνοια.

Διὰ τοῦτο ἂν ὁ ἀνθρώπος μαθαίη κατὰ μὲ τὴν συμβολὴν τῆς διανοίας, τὰ ζῶα ὅτι μαθαίνουσι ὀφείλουσι εἰς τὸ ἔνστικτον. Ἐξ ἀμφοτέρων τούτων τὸ ἔνστικτον θεωρεῖ ὁ Bergson δυναμικότερον καὶ πλούτιον διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, διότι τὰ ζῶα ζοῦν τὴν ζωὴν των μὲ κίνητρον μόνον τὸ ἔνστικτον. Ἐξ αἰτίας μάλιστα τούτου ἔχουν ὀλιγωτέρας αἰσθήσεις

καὶ ἀκόμη δύνανται νὰ προαισθάνωνται τὰ μεγάλα φυσικὰ φαινόμενα καὶ νὰ προλαμβάνουν τὴν κατατροφὴν των. Δὲν δύναται ὅμως τὸ ἔνστικτον οὔτε νὰ κάμῃ τὴν ζωὴν συνειδητὴν, οὔτε νὰ ἐξημενέυσῃ αὐτὴν καὶ τοῦτο εἶναι αἰτία ὥστε νὰ θεωρῆται τοῦτο κλειστόν. "Ὅ,τι συνεπῶς δημιουργεῖται μὲ κίνητρον τὸ ἔνστικτόν των, τοῦτο οὐδένα ἔξασκεῖ ἐπὶ τῆς συνειδήσεως περὶθανασιασμῶν. "Ἄν ἠδύνατο, λέγει ὁ Bergson, τὸ ἔνστικτον νὰ ἀποκαλυφθῇ, τότε θὰ ἐφανέρονε τοῦτο ὅλο τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν πλοῦτον τῆς ζωῆς, διότι ἔχει πλήρη διαισθητικὴν δυναμικότητα. Ἐξ ἀντιθέτου κατὰ τὸν Bergson δὲν ἔχει ἡ διάνοια τὴν ἰκανότητα τοῦ ἔνστικτου. Διὰ τοῦτο δὲν ὀδηγεῖ αὐτὴ πρὸς πλήρη καὶ πλουσίαν λειτουργίαν τῆς ζωῆς. Ὅδηγεῖ ὅμως πρὸς γνώσεις, αἵτινες φέρουν τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐκείνη μὲς **ἀποκαλύπτει ἐμμέσως τὴν ζωὴν.**

Αὕτῃ ἐν περιλήψει παρουσιάζεται ἡ ἀντίληψις τοῦ Bergson ἀπὸ γνωσιολογικῆς βεβαίως ἀπόψεως.

Δὲν θὰ ἐντρυνῶ περισσότερον χάριν τῆς μνήμης τῆς ἐκλιπούσης Παιδαγωγοῦ εἰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, μὲ τὰς ὁποίας τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἠσχολήθη. Τοῦτο μόνον, ἐστερνιζόμενος τὸ πνευματικὸν περιβάλλον τοῦ ἰδρύματος, εἰλικρινέστατα τονίζω.

Ἡ Ἀρσάκειος Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Πατρῶν δοκιμᾶζει ἰδιαιτέρον πόνον καὶ βαθεῖαν θλίψιν ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τῆς μεγάλης του παιδαγωγοῦ Περσεφόνης Παπαδοπούλου.

Ὅμως ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ διδάγματα τῶν παλαιότερων πυρσῶν τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, ἀνοίγονται εὐρεῖαι λεωφόροι, αἵτινες θὰ προσδιορίζουν τὴν κατευθυντήριον πορείαν τῆς Ἀκαδημίας. Τὰ φωτεινὰ διδάγματα αὐτῆς θὰ ἀποτελοῦν συγκινητικὴν μελωδίαν, ἣτις ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν ἐπαξίων τροφίμων τῆς τὸ πνεῦμα τῆς ἀντανακλῶσα θὰ συναγείρῃ νοερῶς τοὺς φωτισθέντας εἰς ἱερὸν καὶ ἀγνὸν προσκίνημα.

Καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των βαθεῖα εὐγνωμοσύνη θὰ ἀναβλύξῃ πρὸς τὴν πνευματικὴν τροφὸν, πρὸς τὴν πνευματικὴν μητέρα, δι' ὅσα οὔτοι ἀξιόλογα διδάγματα ἠρῶσθησαν.

Καὶ ἂν τὰ γήινα παρόσχονται, ἂν ἡ μοῖρα μας ὅλους μας σὲ ὄρια μὲς ἔταξε, ὁ πνευματικὸς κόσμος, τὸ πνευματικὸν τῆς ἀκτινοβόλημα, λαμβάνει πανελλήνιον χαρακτῆρα.

Ἄς φωτίξῃ τοῦτο ἔσαι καὶ ἄς κρατῇ τὴν Μνήμην αἰώνιαν.

Η ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ - ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΡΙΑ

Τοῦ Φιλολόγου ΑΝΤΩΝ. ΜΠΕΜΠΟΝΗ

Ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου δὲν διεκρίθη μόνον ὡς παιδαγωγός· ἐξ ἴσου ἐπιτυχῶς ἐθεοράπευσε καὶ τὰς Μούσας. Ἡ καταπληκτικὴ πνευματικὴ τῆς δύναμις ἐξεδηλώθη λίαν ἐνωρίς. Μόλις 18έτις ἴδρυσε καὶ διηύθυνεν, ἀρχισυντάκτις ἡ ἰδίᾳ, ἐν Ἀμμοχώστῳ τῆς Κύπρου, τὴν 15θήμερον Φιλολογικὴν ἑφημερίδα «Ἑστιάδες», μὲ σκοπὸν τὴν κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξήψωσιν τῆς γυναικός.

«Αἱ «Ἑστιάδες» ὄνειροπολοῦσι τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἀνωτέρου πνευματικοῦ κύκλου γυναικείας δράσεως καὶ ἀλληλεγγύης καὶ φιλοδοξοῦσι νὰ ἐνισχύσωσι τὰ πρῶτα εὐέλπιδα φιλολογικὰ βήματα»· καὶ περαιτέρω, «ἀπὸ τῆς πεπολιτισμένης, τῆς ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς προηγημένης Ἑλληνίδος ἀναμένεται ἡ εὐρωστία τῆς Φυλῆς, ἡ ἐκπλάτυνσις τῶν Ἐθνικῶν ἰδεωδῶν», κηρύσσει ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ· ἀναγράφεται δὲ ἐν τῇ προμετωπίδι, «Μορφώσατε καὶ ἀνυψώσατε τὴν γυναῖκα καὶ θὰ ἴδητε μετὰ θαυμασμοῦ ὀλόκληρον ἀναγέννησιν τῆς ἀνθρωπότητος»· εἰς τὸ ἰδεῶδες δὲ τοῦτο τῆς ἠθικοπνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξυψώσεως τῆς Ἑλληνίδος ἀφιερῶθη μὲ προφητικὸν σθένος.

Θέματα ποικίλα : παιδαγωγικά, φιλοσοφικά, φιλολογικά, ἱστορικά, ὡς καὶ αἰσθητικὰ καὶ κριτικὰ μελέται, ἀξιόλογα δημιουργήματα τῆς ὑπερόχου διανοίας τῆς, κοσμοῦν τὰς σελίδας τῶν Ἑστιάδων. Θαυμάζει ὁ μελετῶν τὰς Ἑστιάδας τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεών τῆς, γοητεύεται ἀπὸ τὸ γλαφυρὸν καὶ ἀπαράμιλλον ἕφος τῆς, καταπλήσσεται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν διανγὴ διάνοιαν καὶ θαμβοῦται πρὸ τῆς ἀκτινοβολίας τῆς ἠθικῆς ρώμης τῆς νεαρωτάτης τότε Παπαδοπούλου, ἐνῶ δὲν δύναται παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εὐρίσκειται ἐνώπιον ἐνὸς φιλολογικοῦ περιοδικοῦ, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ συγκριθῇ, χωρὶς ὑπερβολὴν πρὸς τὰ καλύτερα τοῦ εἴδους του. Αἱ «Ἑστιάδες» μὲ τὴν ἀναμφισβήτητον μορφωτικὴν τῶν ἀξίαν συνετέλεσαν

ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τῶν γυναικῶν ἰδίᾳ τῆς Κύπρου.

Δυστυχῶς ὁ βίος των ὑπῆρξε βραχύς· ἔζησαν μόνον ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ περίπου ἔτος, ἦτοι ἀπὸ τῆς 15)28 ν. ἡ. Νοεμβρίου 1913 μέχρι τῆς 1)14 ν. ἡ. Μαΐου 1915, τῆς ἐκδόσεώς των διακοπέσης ἔκτοτε ἔλλείψει πόρων. Τοὺς δημοσιογραφικούς της ἀγῶνας διεξάγει ἡ Παπαδοπούλου μὲ εὐγένειαν καὶ σεμνότητα καὶ γόνιμος ὑπῆρξεν ὁ ἔλεγχός της. Ἡ πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν κλίσις της τὴν ὤθησεν ἀργότερον κατὰ τὰς ἐν Παρισίοις σπουδὰς της νὰ φοιτήσῃ εἰς τὴν École interalliée des hautes études sociales παρ' ἧς καὶ ἔλαβε δίπλωμα. Ἡ μέχρις αὐτοθυσίας ὁμως μετέπειτα ἀφοσίωσις εἰς τὸ παιδαγωγικόν της ἔργον τὴν ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν δημοσιογραφίαν ἂν καὶ κατὰ καιροὺς δημοσιεύει ἐνδιαφέροντα ἄρθρα εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ τῆς Κύπρου (Ἐλευθερία, Φωνὴ τῆς Κύπρου, Νέος Κυπριακὸς Φύλαξ, Φιλοσοφικὰ καὶ Φιλολογικὰ Χρονικά, ὡς καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν Πατρῶν Νεολόγος, Τηλέγραφος, Ταχυδρόμος), ἐπὶ φιλοσοφικῶν καὶ παιδαγωγικῶν κυρίως θεμάτων.

II. Εἰς τὰς Ἐστιάδας δημοσιεύει ἡ Παπαδοπούλου καὶ κριτικὰς καὶ αἰσθητικὰς μελέτας, εἰς τὰς ὁποίας θανατίζει τις τὴν ἀσφαλῆ κρίσιν καὶ τὰς δοθὰς περὶ ἀνωτέρας τέχνης ἀντιλήψεις της. «Σκοπὸς τῆς ἀληθοῦς τέχνης εἶναι τὸ ὑπέροχον· ὁ κοινὸς βλέπει, ὁ μέγας αἰσθάνεται καὶ βλέπει· τὸ νὰ κατέρχεται ὁμως ἡ τέχνη εἰς χαμηλὰ πνευματικὰ ἐπίπεδα ἐπὶ τῷ λόγῳ τοῦ νὰ καταστῇ δημοφιλής, τὸ νὰ καταφεύγῃ εἰς χυδαίους ἐπὶ τῷ λόγῳ νὰ καταστῇ καταληπτὴ καὶ νὰ τάσῃ ὡς τέρμα τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς νίκης τὰ Βακχικὰ ἐπιφωνήματα καὶ τὴν ἀγοραίαν ἐκτίμησιν τῆς νηπιώδους ἀντιλήψεως τοῦ πλήθους, εἶναι τελεία ἄρνησις τῆς πρὸς τὸ τέλειον τάσεως τῆς ψυχῆς καὶ καταβαράθρως οἰκτρὰ καὶ ἀποτελμάτως τῶν νοητικῶν καὶ αἰσθητικῶν ἀπαιτήσεων τῆς ὑψηλῆς τέχνης. Ἐὰν ἀνέλθῃ τὸ πλῆθος καὶ ἂς μὴ κατέλθῃ ὁ συγγραφεὺς», τονίζει εἰς τὸ ἄρθρον της «Κριτικὴ καὶ Λογοτεχνία» (*).

Εἰς τὴν κριτικὴν της δὲ περὶ τῆς διηγηματογράφου Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου («Ἐστιάδες» φύλ. β) γράφει : «Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ χαρακτηρίσῃ ἔργα μὲ ἀξιώσεις φιλολογικὰς εἶναι βεβαίως κατὰ κύριον λόγον ἡ Ἰδέα καὶ κατὰ δευτέρον τὸ ὕφος. Ἡ Ἰδέα εἶναι ὁ σκοπός, ἡ πνοή, ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία θὰ διακυβερνήσῃ τὸ ἔργον. Ἐρχεται τὸ ὕφος, ὡς συμπλήρωσις καὶ περίβλημα τῆς πνοῆς... Τὸ ὕφος θὰ λειάνῃ καὶ θὰ καλλωπίσῃ τῆς ιδέαν καὶ θὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὴν τὸν ἀρμόζοντα χαρακτηρισμὸν τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἢ τοῦ μικροῦ, τοῦ ὑψηλοῦ ἢ τοῦ χυδαίου». Εἶναι ἀριστοκράτις τοῦ πνεύματος.

* «Ἐστιάδες» φύλλον. 7ον.

Ἐκ τῶν ποιητῶν μας θαυμάζει τὸν Σολωμὸν καὶ τονίζει, ὅπως καὶ ὁ Παλαμᾶς, τὴν ἀξίαν τοῦ Κάλβου, ὅστις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς εἶχεν παραγνωρισθῆ. Ἡ ἐπίδρασις ἀμφοτέρων τῶν ποιητῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Σολωμοῦ, εἶναι ἐκδηλὸς εἰς τὴν ποίησίν τῆς. —

III. Εἰς τὰς Ἑστιάδας βλέπουν τὸ φῶς καὶ τὰ πρῶτα ποιήματα τῆς Περσεφόνης Παπαδοπούλου. Τὸ ποιητικόν τῆς ἔργον δὲν εἶναι βεβαίως ἢ σπουδαιότερα ἐκδήλωσις τοῦ δαιμονίου τῆς πνεύματος. Μᾶς βοηθεῖ ὅμως νὰ κατανοήσωμεν τὸ ὑπέροχον ψυχικόν τῆς μεγαλεῖον.

Τὴν ποίησίν τῆς χαρακτηρίζει ἡρεμὸς θλίψις καὶ γλυκεῖα μελαγχολία, ἐκ τῆς συναισθήσεως τῶν ἀτελειῶν τῆς ζωῆς· ἴσως ἐπέδρασε τότε ἐπὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῆς ἡ φιλοσοφία τοῦ Schopenhauer, περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε δημοσιεύει ἀξιόλογον μελέτην εἰς τὰς Ἑστιάδας (*). Ἐπὶ πλεόν ἰδανισμὸς τῆς συλλήψεως· εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἰδανισμοῦ, ὅστις δίδει νόημα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν καθιστᾷ ὡραίαν, προσεπάθει νὰ εἴρῃ τὴν λύτρωσιν. Τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων τῆς ἀνίσχουν εἰς τὴν συμβολικὴν σχολήν, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὸν κύκλον τοῦ καλουμένου λυρικοῦ στοχασμοῦ. Εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ὁρμᾶται ἐξ εἰκόνων τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου καὶ προσπαθεῖ δι' αὐτῶν νὰ ἐκφράσῃ συναισθήματα καὶ ὑψηλὰς ἐννοίας, τὸν κόσμον τῶν Ἰδεῶν.

Ἐμπνευσις ὑψηλὴ καὶ πλουσία, εὐαισθησία, τρυφερότης καὶ λεπτὴ αἰσθησις, εἰκόνες ζωηραί, παρατακτικὴ σύνδεσις, ἰδιοτυπία εἰς τὴν μορφὴν, — τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων τῆς εἶναι εἰς ἐλευθέρους ρυθμικοὺς στίχους— χαρακτηρίζουν τὴν ποίησίν τῆς.

Πηγὴ τῆς ἐμπνευσεῶς τῆς εἶναι κυρίως ἡ φύσις μὲ τὰς ἐναλλαγὰς τῆς. («Φθινοπωρινὰ ἀπόβραδα», «Νυκτώματα», «Δύσις», «Τὸ πένθος τοῦ Δάσους», «Χειμών», ὁ «καινούργιος Χρόνος», κ. ἄ.). Δωρικὸς κίων μὴ στεροῦμενος Ἰωνικῆς χάριτος εἶναι ὁ στίχος τῆς.

Εἰς τὴν ποίησίν τῆς διαφαίνεται ὅλη ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια τῆς ψυχῆς τῆς πρὸς τὸ τέλειον, διὰ τὴν ἄνοδον εἰς τὰς ἀνωτέρας σφαίρας ἐνὸς κόσμου ἰδεατοῦ, τοῦ κόσμου τοῦ αἰτίου Πλατωνικοῦ κάλλους. Εἰς τὰς Ἑστιάδας δημοσιεύονται εἰκόσι περίπου ποιήματα, ὧν δύο εἰς πεζὸν (πεζοτραγουδα) καὶ ἕν σατυρικόν. Εἰς τὸ ἕν τῶν πεζῶν ποιημάτων θεοποιεῖ τὴν ἀληθῆ καὶ ὑψηλὴν τέχνην (—Γλυπτικὴν καὶ Ποίησιν—καὶ εἰς τὸ ἄλλο «Ἦγνος τοῦ νοῦ» κεντηριάζει τὴν βλακείαν. Τὸ σατυρικόν τῆς ποίημα «τὸ Κρανίον» εἶναι ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν ματαιότητα τῆς ζωῆς.

Μὲ τὴν μύτη φαγωμένη
μ' ἀσπρισμένους τοὺς χορτάφους
νὰ ἡ δόξα π' ἀνεβαίνει
πένθιμη ἀπὸ τοὺς τάφους».

(*) «Νίτσε καὶ Σοπεγγάουερ, ὡς φιλόσοφοι», «Ἑστιάδες» φύλ. βον κ. ἔ.

Εἰς τὸ ποίημά της «Σκιές» κυριαροχεῖ βαθύς στοχασμός· κεντρικὴ ἰδέα ἡ τάσις τῆς ψυχῆς πρὸς ἄ ν ο δ ο ν· ἐκφράζεται δὲ ἡ θλίψις της διὰ τὴν σύντομον ζωὴν καὶ τὸν χρόνον, πού φεύγει χωρὶς τὴν πραγμάτων τῶν ὀνείρων μας.

Εἰς τὰς «Εἰκόνες» μετὸ κῆμα πού, ἐνῶ ταξιδεῖ μετὰ χάριν, συντριβεται εἰς τὴν ἀκτίην, εἰκονίζεται ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δοκιμάζει τὰς πρώτας ἀπογοητεύσεις εἰς τὴν ζωὴν.

Τὸ «Θέλω» εἶναι ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν ἔφεσιν τῆς ψυχῆς πρὸς νέας ἐπιδιώξεις καὶ πρὸς πραγμάτων νέων ἐκάστοτε ἐπιθυμιῶν.

«.....Μεγάλη λέξις στὴν ζωὴν μας
χωρὶς ποτὲ νὰ μᾶς χαρίσῃ
μιὰν ἡρεμίαν, μιὰ γαλήνη
πού γύρω της νὰ μὴ βλαστήσῃ
νέον ἀγκάθι, νέο, Θέλω».

Εἰς τὴν «Ἐλπίδα» ἐξαίρεται ἡ ἐμφυτος δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταρεῖ εἰς τὰς ἀντιξοὺς περιστάσεις προσδοκῶν καλύτερας ἡμέρας.

.....Ἄνάλαφρη καὶ πεταχτὴ Θεὰ Ἐλπίδα,
πού ὅλα τὰ σκεπάζεις μετὰ ἀχτίδα...

Εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τόσα ὄνειρα εἰς τὴν ζωὴν, δοκιμάζει οὐχὶ σπανίως πολλὰς ἀπογοητεύσεις

«καὶ τῆς πιζορόχολης ζωῆς
πίνει ἀκέρηο τὸ ποτήρι
κι' ὄλο ἐλπίζει».

Εἰς τὸ «Θάρος» κηρύσσει τὴν τόλμην καὶ τὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ τὸν ἀγῶνα πρὸς κατανίκησιν τῆς κ α κ ἦ ς τ ὕ χ η ς· «κοίταζε πάντα ἐμπρός», ὡς ἄλλος Εὐφορίων ἀναφωνεῖ.

Ἐλπίς καὶ θάρρος, κατὰ τὴν φιλοσοφικὴν της θεωρίαν, εἶναι αἱ δύο μεγάλαι δυνάμεις, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ διανύσῃ τὸ τρικυμιῶδες πέλαγος τῆς ζωῆς καὶ νὰ φθάσῃ εἰς ὑπὴνεμον λιμένα.

Εἰς τὸν «καινούργιον Χρόνον» αἰσθάνεται θλίψιν διὰ τὰ χρόνια, πού κυλοῦν γοργά :

.....«Γοργὰ κυλοῦνε πεταχτὰ
μεσ' στὴν ὀχλαλοὴν
καὶ σμίγουν μετὰ τὸν θάνατον
καὶ τίποτε δὲν μένει,
σὺν στοχασμοί, πού σβύστησαν
καὶ μένουν πεθαμένοι»...

Εἰς τὸ ποίημα «Τὰ ρημιῶδια» συγκινεῖται ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἐρεῖπια.

....Στὴν ἀνθρώπαρτη τοῦ λόφου τὴν ἠψηλὴ ζωοφί,
 ποὺ μισόστεκα παλάτια πεθαμμένα ζλαίουν,
 πολιτεῖες ἔσβυσαν κι' ἄλλοι ἀοιδοί,
 γιὰ τὰ περασμένα σιγολέουν...
 «Ἐδῶ πέρα ἦταν ἄλλη γενεὰ
 κι' ἄλλοι γεννηθῆκαν κι' ἔσβυσαν ξανά».

Εἶναι ἀνίσχυρον πνεῦμα ἡ Παταδοπούλου· δονεῖ τὴν ψυχὴν τῆς ὁ πόθος τῆς δημιουργίας· τὴν νύκτα ἀγρυπνεῖ καὶ σκέπτεται.

.....Κι' ἐκεῖνοι, ποὺ ποθοῦν
 φῶς καὶ ἀέρα κι' ὄνειρα
 ἵστον θάνατο κοιμοῦνται
 καὶ ὕπνον ὀνομάζουσι
 τὸν χρόνον ποὺ περνᾷ.
 Μ' ἀποσπεριῖται φέγγουσι
 καὶ ἡ ἀυγὴ ροδίξει,
 σκιὰς φεγγαροπρόσωπε;
 ἡ χάρις τῆς νιχῆ
 καὶ μέσα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα
 καὶ μεσ' ἀπὸ τὴν λήθη
 πέρουον ζῶην τ' ἀνύπαρκτη
 καὶ ζωντανεύουσιν οἱ μῦθοι

Τίς δύναται νὰ μείνη ἀσυγκίνητος ἀπὸ τοὺς θαυμασίους αὐτοὺς εἰς χάριν καὶ δύναμιν στίχους;

Ἐπέροχον ὁμοίως εἰς σύλληψιν εἶναι καὶ «τὸ ἔργον τῆς Νυκτὸς» ἐνθα ἐξαιρέται ἡ δύναμις τοῦ Νοῦ, ὅστις καὶ κατὰ τὴν νύκτα, ἐνθ' τὰ πάντα κοιμῶνται, αὐτὸς ἀγρυπνεῖ καὶ ἀνεβαίνει.

Κλείει μὲ τοὺς στίχους:

«... Νύκτα σημαίνει
 περπατεῖ ἡ κουκουβάγια
 καὶ μόν' ὁ νοῦς μονάχος ἀγρυπνεῖ
 κοιτάζοντας τὰ ἅγια».

Λυποῖμεθα, διότι ὁ κῶρος τῆς παρουσίας μελέτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ δημοσιεύσωμεν ὀλόκληρον τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ποίημα, ὥστε καὶ ὁ ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ προσωπικὴν ἀντίληψιν τῆς ὑψηλῆς τῆς ἐμπνεύσεως.

Μετὰ τὴν διακοπὴν τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑστιάδων δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν μετέπειτα ποιητικὴν τῆς παραγωγὴν καὶ ἐξέλιξιν. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ τόσον πλουσία πηγὴ ἐστείρευεν ἀποτόμως. Μᾶλλον πρέπει νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἐξηκολούθησε νὰ θύῃ εἰς τὰς Μούσας ἐκ τοῦ εὐώδους λιβανωτοῦ τῆς ψυχῆς τῆς. Μία ἔρευνα εἰς τὰ Φιλολογικὰ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας τῆς Κύπρου καὶ εἰς τὰ κατάλοιπά τῆς, ἴσως δὲν θὰ ἀπέβαινε ματαία.

Τὰ δημοσιευόμενα εἰς τὰς Ἑστίδας ποιήματά τῆς ἔχουν ἀναμφιβόλως ἀτελείας τινάς, ἰδίως εἰς τὴν μορφὴν, εἶναι ὁμως ἄξια προσοχῆς, εἶναι εὐώδη, μᾶς συγκινοῦν καὶ μᾶς θέλγουν.

Εἰς τὸ ἔργον τῆς τὸ Δημοσιογραφικὸν—Κριτικὸν καὶ Ποιητικὸν ἀκτινοβολεῖ ὅλη ἡ ἐνδόμυχος λάμψις μιᾶς πλουσίας καὶ γενναίας καρδίας, ἕνας «ὁμορφος κόσμος, ἠθικός, ἀγγελικὰ πλασμένος» κατὰ τὸν ποιητὴν. Εἶναι διάχυτος ἡ εὐωδία ἐνὸς κόσμου ἰδανικοῦ ἀρροσιωθέντος εἰς τὴν λατρειάν τῶν αἰώνιων ἀξιῶν, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ωραίου.

Ἐπὶ ἤρῳεν ἡ Περσεφὼν Παπαδοπούλου σπανία προσωπικότης ἀπὸ νεαρῶτάτης ἡλικίας. Ἀληθὴς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Πνεῦμα φωτεινόν, πρωτότυπον καὶ πολυσύνθετον, ἐπτραμμένον πάντοτε πρὸς τὰ μεγάλα καὶ τὰ αἰώνια.

Εἶναι λοιπὸν ἐκπληκτικὸν καὶ παραδόξον, ὅτι ἀδάμας τόσον σπάνιος καὶ πολίεδρος κατέθελε καὶ ἐθάμβωσε καὶ ἠλέκτρισε μὲ τὴν ἀσύγκριτον γοητείαν τῶν ἐκπάλγων μαομαρυγῶν του τὸ περιβάλλον του;

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

Υπό ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Διδασκαλίσσης τοῦ Πρωτύπου Δημοτικοῦ Σχολείου

Αἱ ἥρωϊκαὶ ψυχαὶ καθορίζονται ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμεταπίξουν τὸν θάνατον καὶ ἡ αἰμίμητος Περσεφόνη Παπαδοπούλου ἦτο ἐξ αὐτῶν τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι ὑποδέχονται συνήθως τὴν μοῖραν μὲ ὑπέροχον ἀταραξίαν.

Μὲ φιλοσοφικὴν ἐγκαρτέρησιν καὶ φλεγματικὴν ἀδιαφορίαν ἐπάλασεν κατὰ τοῦ μοιραίου τέλους τῆς ἐν πλήρει ἐπιγνώσει, χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ χαλαρώσῃ τὸν ἀκαταπόνητον ρυθμὸν τῆς ἐργασίας τῆς, ἥτις τελικῶς ὡς σάραξ διέβρωσε τὴν υἰείαν τῆς καὶ ὑπενόμειυσε τὴν ζωὴν τῆς. Πιθανῶς δὲ ἡ συνείδησις τοῦ προσεγγίζοντος τέλους τῆς νὰ εἶναι μία τῶν αἰτιῶν, ἡ ὁποία τὴν ἔκαμνε τόσον εὐπαθῆ καὶ εὐαίσθητον ἀπέναντι τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς.

Ἡ ταρακτικὴ τῆς συνείδησις πρὸ τῶν ξανθῶν ἀγγέλων τοῦ δημοτικοῦ μας σχολείου καὶ ἡ μαγνητικὴ σαγήνη, τὴν ὁποίαν ἤσκουν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἄνθη, εἶχον τι τὸ ἐκτάκτως ἀπορητικὸν δι' ὄλους ἡμᾶς τοὺς ὀλιγώτερον λεπταισθήτους, τὸ ὁποῖον τὴν ἀνεβίβαζεν εἰς τὴν συνείδησίν μας.

Ἦτο ἀνεξάντλητος πηγὴ τρυφερότητος καὶ στοργῆς, εἰλικρινῆς συμπαρασπάτις τῶν ἀπλῶν καὶ ταπεινῶν, τῶν ἀποκλίρων καὶ ἀνυπερασπίστων ὑπάρξεων. Ὁ οἶκτος, ἡ ἐπιείκεια, ἡ ἀνοχὴ τῆς πρὸς τὰ ἀνίσχυρα πλάσματα ἀνευ ὀρίων, ἀπέραντος ἀπύθμενος.

Πόσα ἀδέσποτα ἀπὸ τὰ συμπαθῆ ἐκεῖνα διὰ τὴν ποιότητά τους τετραπόδα, δὲν ἐνεγράφοντο μονίμως εἰς τὴν δύναμιν τῶν συσσιτούντων τῆς σχολῆς! καὶ εἰς πόσα δὲν τὴν ἠκολουθήσαμεν διαβήματα καὶ εἰς τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα ἀκόμη, ὅταν ἡ ἐκλεπτυσμένη συνείδησις τῆς ἐξηγείροτο ἐναντίον τῆς βαναυσότητος τῶν βασανιστῶν τῶν ζώων! Ἐνδεικτικὴ ἐκδήλωσις καὶ δηλωτικὴ ἅμα τοῦ μέτρου τοῦ ἐσωτερικοῦ συνδέσμου τῆς καὶ πρὸς τὰς τροφίμους καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ ιδρύματος, τὸ ὁποῖον ἐποδηγέται ὁ σύνδεσμος μὲ τὰς τροφίμους ἦτο τοιοῦτος, ὥστε διὰ πᾶν ἀτύχημά των καὶ διὰ πᾶσαν ἀντίξοον περίστασιν των ἀπηυθύνοντο πρὸς αὐτήν, ὡς εἰς μητέρα

καὶ τὴν εὕρισκον πρόθυμον νὰ τὰς νουθετήσῃ καὶ νὰ τὰς βοηθήσῃ. Δὲν ἦτο ἀνστηρὰ τιμωρός, ἀλλὰ προσεπάθει διὰ τῆς πειθοῦς νὰ κάμῃ τὰς μαθητριάς νὰ κατανοήσουν τὸ ὁρθὸν καὶ λογικὸν καὶ οὐδέποτε νὰ ἐπαναλάβουν σφάλμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς παιδιὰ ἔτυχε νὰ περιπέσουν.

Διὰ τοῦτο ὄλοι τὴν ἐλάτρευον. Εἶχον ὑψώσει ἐντὸς των τὸ εἶδωλὸν τῆς καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸ πρόσωπὸν τῆς εἰς ἀληθῆ θρησκείαν· τὸ εἶδωλον, τὸ εἶδωλον, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθητικῶς ἔσυνεγειρεῖ ὄλους μας εἰς προσκύνημα παντοτεινόν.

Ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν ἀφίηρασεν ὁ σκληρὸς καὶ ἀνίλεως Χάρων, ἡ μορφὴ τῆς ἀποτελεῖ τὴν ἀγιωτέραν ἀνάμνησιν τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου μας.

Τὴν ἐθροίνησεν ἡ σχολή, τὴν ἐκλαυσεν ἡ πόλις, τὴν ἐπένησεν ἡ ψυχὴ ὄλων μας. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατός τῆς ἀποτελοῦν δίδαγμα συμβολικὸν τῆς πραγματικῆς ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου.

Η ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Νοῦς καὶ καρδιά, εἶναι αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι ἠμποροῦν νὰ χαρακτηρίσουν τὰ εὐπερέστερα γνωρίσματα τῆς ἐκλιχόσης Περσεφόνης Παπαδοπούλου.

Ἐφυγε προῶτως ἀπὸ τὸν ἐπίγειον τοῦτον κόσμον, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε καὶ ἐξωράισε μὲ τὴν λαμπρὰν σταδιοδρομίαν της. Ἐφυγε ἀκριβῶς ὅταν τὸ ἄστρον τῆς ὑπερόχου διανοίας της, ἐμεσουράνει καὶ ἡ ἔσχατος δοῦσις της ἐφθάσεν εἰς τὸ κατακόρυφον. Ἡ ἀκτινοβολία ὑπηρεσία της εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ ἡ κοινωνικὴ δοῦσις της, τὴν ἀνύψωσεν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκλεκτῶν ἐπιστημόνων. Ἀπέσπασεν ἐν αὐτοῖς τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν σπουδαστριῶν καὶ διδακτικῶν προσωπικῶν· ὑπῆρξεν ἀληθινὴ προστάτις τοῦ προσωπικοῦ της, ἦτο ἀναμφισβητήτως ἡ ψυχὴ καὶ ὁ κατευθύνων Νοῦς, τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας.

Ἡ δραστηριότης της, ὑπερέβαιναν πῖν ὅριον ἀνθρωπίνης δυνατότητος.

Ἦτο ὑπεράνθρωπος ἀληθῶς, εἰς τὰς ἀόζκους προσπαθείας της, εἰς τὴν ἀκόμητον φροντίδα της καὶ εἰς τὴν συγκινουῦσαν βαθύτατα μητρικὴν στοργὴν της πρὸς τὰς διδασκομένας. Ὑπῆρξε φίλεργος, ὅσον οὐδεμία ἄλλη, ὡς ἐξημενύτρια δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὡραίου, ἀμίμητος. Ἀνεδείχθη σεμνὴ ἑστίας τῆς Παιδείας καὶ ἀνήλωσε τὴν ὡραίαν ζωὴν της εἰς τὸν βομὸν αὐτῆς. Ἐδίδαξε μὲ πνοήν, μὲ δύναμιν, μὲ ἔσιν καὶ ἔνθεον ζῆλον.

Ἐγινε σύμβολον καὶ παράδειγμα καὶ μετ' αὐτοθυσίας ἐφώτισε τὰς ψυχὰς τῶν σπουδαστριῶν καὶ ἐχάραξεν εἰς αὐτάς, ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῶν διδασμάτων της.

Ὅλοι ὅσοι τὴν ἐγνώρισαν, μὲ νοσταλγίαν θὰ ἐνθυμοῦνται τὴν σπανίαν εἰς ἀγαθότητα ψυχὴν της· ὡς γνώμονα καὶ σκοπὸν εἰς τὴν ζωὴν της, εἶχε θέσει τὴν εἰς τὸ καλῆρον ἀφοσίωσιν, τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν.

Ἄλλα συναισθήματα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὗρωσιν θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἔνθα βαθύτατα εἶχεν ριζοβολήσει τὸ «τεκνία μου ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Αἱ γραμμὶ αὐταὶ εἶναι ἐλαχίστη ἔνδειξις τῆς τιμῆς καὶ βαθύτατου σεβασμοῦ μου πρὸς τὴν Περσεφόνην Παπαδοπούλου, τὴν φωτισμένην Παιδαγωγὸν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ἰερείαν τοῦ περιλάμπρου τούτου Ναοῦ τοῦ πνεύματος, ὁ ὁποῖος περιποιεῖ τιμὴν ὄχι μόνον εἰς τὰς Πάτρας, τὴν ὡραίαν πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν.

ΑΝΔΡΕΑΣ Σ. ΠΡΕΣΣΑΣ
Καθηγητὴς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Πατρῶν

Ο Δ Η Γ Ο Σ

ΞΑΝΘΙΠΠΗΣ ΜΑΠΠΑ

Καθηγήτριας

Μία φωτεινή μορφή ὡσάν ἀστραπή καί μετέωρον ἀντιπαρήλθεν. Μία μορφή ἀφιερωμένη εἰς τὴν διακονίαν τῆς ιδέας, εἰς τὴν δικαίωσιν τῆς ὑψίστης καὶ πλήρους ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν ἰδεόγραμμα τῆς ἐσχάτης τελειότητος τοῦ ὄντος, τὸ εἶδωλον καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ θείου ὁμοιώματος.

Ἐκθαμβοὶ εἰς τὴν ἐπαφὴν μας μὲ αὐτὴν τὴν ἰδανικὴν προβολὴν τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς, ἠρνούμεθα ὡς ἀπὸ ἀστειρευέτου πηγῆς τὰς δυνάμεις τῆς ἰδικῆς μας αὐτοπεποιθήσεως.

Ἐκαρποφόρει ἐντὸς μας ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ δίδαγμα τῆς παρουσίας της, ἡ ἐκπληκτικὴ λάμψις τοῦ πνεύματός της, τὸ ἄψυγον ἠθὸς της, τὸ καθολικὸν παράστημα τῆς ζωῆς της.

Πλησίον της ἠστανόμεθα τὸν ἑαυτὸν μας νὰ ὑψώνεται εἰς τὴν στάθμην τῆς δολοκληρωμένης ἐννοίας τοῦ τελείου ὄντος. Ὅταν ἡ ἀμφιλαφὴς καὶ θωπευτικὴ σιὰ της διωλίσθαιεν εἰς τοὺς οἰκείους χώρους τοῦ παιδευτικοῦ μας τεμένους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖνη καθηγίασεν διὰ τῆς θερμομορφοῦ δράσεώς της, ἡ διέλευσίς της ἀπέπνεεν τὸ ἀρχοντικὸν ἄρωμα τοῦ πνευματικοῦ μεγαλείου.

Ἐκαστον διάβημά της εἶχεν βαθὺ καὶ ὑποβλητικὸν νόημα. Ἡ οἰαδιῆ-ποτε ἐκδήλωσίς της εἶχεν ὡς τοιαύτην καὶ μόνον μίαν ἄμεσον παιδευτικὴν ἀπίχσιν. Ἐκάστη κίνησίς της εἶχε τὴν ἀβρότητα καὶ τὴν χάριν τῆς ἀγγελικότητος. Ἡ ὁμιλία της εἶχε τὴν θωπευτικὴν γοητεῖαν τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου. Ἐν οὐράνιον μουσικὸν θέμα τὸ ὄλον της. Τὸ κίθρονμά της ἠλέκτριζεν, ὁ λόγος της ἐνέπνεεν, ἡ προτροπὴ της ἐνεθουσίαζεν. Μάγος τῆς φράσεως, σμιλευτὴς τοῦ κάλλους τῆς παραινέσεως. Κάτω ἀπὸ τὴν παλμώδη της παρουσίαν μία κατααγὴς λεπτῶν αἰσθημάτων ἐκράδαινε τὴν ἀτιμόσφαιραν τῆς παιδευτικῆς προσπαθείας ὄλον μας. Ἐξαπέλυνεν ἀπὸ τοὺς θεϊκοὺς ἀσκοὺς τῆς ἐμπνευσμένης της ἡγεσίας τοὺς δημιουργικούς της ἀνε-

μους. Ἐρρίπιζεν διὰ τῆς ζωογόνου πνοῆς τῆς καὶ ἔκαμνε νὰ ὄιγῃ καὶ νὰ φροίσση ἢ ἐπιφάνεια τῆς σχολικῆς μας ζωῆς ἕως τὸ βάθος ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν τάσιν τῶν παλμῶν τοῦ ἰδανικοῦ.

Μία ὅμως τόσον λεπταίσθητος καὶ ἀραχνούφασμένη ὑπαρξις ἦτο μοιραῖον νὰ ὑποκύψῃ συντόμως εἰς τὸν πυρετικὸν καὶ ἔντονον ρυθμὸν τῆς ἀποδόσεώς της. Καὶ ἐνέδωκεν εἰς τὸ μοιραῖον, ἀκλόνητος ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ ἰδανικοῦ μὲ ἀπαραιμείωτον τὴν ὀρμὴν πρὸς ἐργασίαν καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς της.

Μίαν ἡμέραν ἀποφράδα δὲν ὑπῆρχεν μεταξὺ ἡμῶν, παρὰ ὡς σεπτὸν σκῆνωμα καὶ εὐλαβικὴ ἀνάμνησις.

Μίαν ἀδόκητον ἡμέραν ἔπεσεν! Ἔπεσεν ὄχι ὡς τυχαιὸν καὶ κοινὸν περιστατικὸν ἀλλὰ μὲ τὴν παταγώδη καὶ συγχλονιστικὴν βιαιότητα τοῦ φυσικοῦ φαινομένου πρὸ τῶν ἐκθάμβων καὶ διαπορουμένων ὀφθαλμῶν μας.

Ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας μὲ τὰς διαστάσεις τοῦ θαύματος καὶ ἔσβησε μὲ τὴν κατάπληξιν τοῦ μυστηρίου.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ

Ἄδόκητα σκοτείνιασε κάποι' ὁ οὐρανὸς
κι' ὀλόγυρά μας ἄστραψε κι' ἔπεσ' ὁ κεραυνὸς
σὲ μιὰ περιήφανη κορφή, στὸ πιὸ ψηλὸ δεντρί,
σὰν μιὰ κατάρρα ἄσπλαγχνι, σὰν μοῖρα δολερή.

Κι' ἦλθε κουφὸς κι' ἀδιάφορος ὁ μαῦρος ξυλοκόπος.
Γύρω μας λούφαξε μὲ μιᾶς καὶ ῥήμαξεν ὁ τόπος.
Μέσα μας κρύωσ' ἡ καρδιά καὶ πάγωσε τὸ αἷμα,
σὰν ὄνειρο μᾶς φάνηκε σὰν κάτι νᾶταν ψέμμα.

Τώρα ἓνας ἴσκιος σέρονεται μᾶς κραίνει καὶ μᾶς γνέφει.
Γύρω σὰν πένθη ἀδιόρατα, σὰν ἀραχνένια νέφη.
Ἄλόγυρα κοντά μας καὶ μακρὰ μιὰ μοῖρα ὑφαίνει,
θλίψη θαμπὴ κι' ἀνέγγιχτη γιὰ κάποια πεθαμένη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
1) Ἀφιέρωσις	5
2) Σπύρου Καλλιάφα : Περσεφόνη Παπαδοπούλου . . .	7
3) Ἀναστασίου Λεγάκι : Ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου . .	9
4) Γεωργίου Μουστρούχου : Ἐπικίδειος Λόγος	10
5) Εὐαγγέλου Σιούτα : Ἀπόσπασμα ὁμιλίας	12
6) Ἑλένης Γεωργαντοπούλου : Ἡ Βιογραφία της	13
7) Ἑλ. Καραθανασοπούλου—Ἀνδρεοπούλου : Ἡ Κοινωνική Δράσις της	16
8) Κ. Δημητροπούλου : Ἡ ἐπιστημονική της δραΐσις . . .	21
9) Ἀντωνίου Μπεμπόνη : Ἡ Περσεφόνη Παπαδοπούλου (Δημοσιογράφος—Κριτικὸς—Ποιήτρια)	27
10) Ἰωάννας Γεωργακοπούλου : Ὁ Ἀνθρωπισμὸς της	33
11) Ἀνδρέου Πρέσσα : Ἡ Ἀλησιμόνητος Φυσιογνωμία . . .	35
12) Ξανθίπτης Μάππα : Ὁδηγὸς	36
13) » » » Εἰς Μνήμην (ποίημα)	37

